



## INJIL MARKUSYŇ HOŞ HABARY

### 1-NJI BAP

#### *Çokundyryjy Ýahýanyň gelşi*

<sup>1</sup> Bu Hudaýyň Ogly Isa Mesih hakdaky Hoş Habaryň başlangyjydyr. <sup>2</sup> Pygamberleriň\* kitabynda şeýle ýazylgy: «Ine, Men Öz habarçymy Seniň öňünden iberýärim. Ol Seniň ýoluňy taýýarlar». <sup>3</sup> «Çölde gygyryanyň sesi: Rebbiň ýoluny taýýarlaň, Onuň ýodalaryny dogrulaň diýýär». <sup>4</sup> Şeýlelikde, Ýahýa peýda boldy. Ol çölde çokundyrdy, günäleriň ötülmegi üçin toba edip çokundyrylmagy wagyz edýärdi. <sup>5</sup> Bütün Ýahuda ýurdy, iýerusalimlileriň bary onuň ýanyna çozuşardylar. Olar günälerini boýun alýardy, Ýahýa hem olary Iordan derýasynda çokundyrdy. <sup>6</sup> Ýahýanyň düýe ýüňünden geýimi, bilinde gaýyşdan guşagy bardy we çekirtge bilen ýabany bal iýerdi. <sup>7</sup> Ol wagyz edip: «Menden soň menden has güýçli Biri geler. Men egilip, Onuň çarygynyň bagyny çözmäge-de mynasyp däldirin. <sup>8</sup> Men sizi suw bilen çokundurdym, emma Ol sizi Mukaddes Ruh bilen çokundyrar» diýýärdi.

#### *Isa wagyz etmäge başlaýar*

<sup>9</sup> Şol günlerde Isa Jeliläniň Nasyra şäherinden geldi, Ýahýa Ony Iordan derýasynda çokundurdy. <sup>10</sup> Isa suwdan çykyp gelýärkä, Gögün ýarylyp açylanyny, Ruhun kepleri kimin Öz üstüne inip gelýänini gördi. <sup>11</sup> Gökden: «Sen Meniň söýgüli Oglumsyň, Men Senden köp razydyryn» diýen owaz geldi. <sup>12</sup> Ruh Isany derrew

\* 1:2 *Pygamberleriň* - iň gadymy golýazmalarda: «Işaýa pygamberiň».

çöle ýollady. <sup>13</sup> Ol kyrk günläp çölde boldy; şeytan Ony synady. Isa wagşy haýwanlaryň arasynda boldy, perişdeler Oňa hyzmat etdiler.

<sup>14</sup> Ýahýa tutulandan soň, Isa Hudaýyň Patyşalygy baradaky hoş habary\* wagyz edip, Jelilä geldi. <sup>15</sup> Ol: «Wagt doldy, Hudaýyň Patyşalygy golaýlady. Toba ediň, Hoş Habara ynanyň!» diýýärdi. <sup>16</sup> Isa Jelile kölüniň kenaryndan geçip barýarka, Simun bilen onuň dogany Andreýasyň köle torlaryny zyňyp duranlaryny gördi. Bular balykçydylar. <sup>17</sup> Isa olara: «Meniň yzma düşüň, Men sizi ynsan tutýan balykçylar edeyin» diýdi. <sup>18</sup> Olar-da derrew torlaryny taşlap, Onuň yzyna düşdüler. <sup>19</sup> Biraz ýöränlerinden soň, Isa Zebedeýiň ogullary Ýakup bilen onuň dogany Ýahýany gördi. Olar gaýygyň içinde torlaryny bejerip otyrdylar. <sup>20</sup> Isa derrew olary çagyrdy. Olar-da kakalary Zebedeýi öz günlükçileri bilen gaýykda galdyryp, Isanyň yzyna düşdüler.

#### *Isa arwahlary kowýar, syrkawlary sagaldýar*

<sup>21</sup> Kapernauma geldiler. Sabat günü Isa sinagoga baryp, sapak bermäge durdy. <sup>22</sup> Onuň taglymatyna haýran galdylar. Çünki Isa olara kanunçylar kimin däl-de, erk-ygtyýarly biri ýaly bolup sapak berýärdi. <sup>23</sup> Şol wagt olaryň sinagogasynda arwaha sataşan bir adam bardy. Ol: <sup>24</sup> «Biziň bilen Seniň näme işiň bar, eý, Nasyraly Isa? Bizi heläk etmäge geldiňmi? Men Seniň kimdigiňi bilýärim, Sen Hudaýyň Mukaddesisiň» diýip gygyrdy. <sup>25</sup> Isa arwaha käýäp: «Sem bol-da, ondan çyk!» diýdi. <sup>26</sup> Arwah hem ol adamy sandyratdy-da, bagyryp, ondan çykdy. <sup>27</sup> Hemmeler geňirgenişip, biri-birlere: «Bu näme boldugy? Bu täze taglymat näme? Ol al-arwahlara-da ygtyýar bilen buýruk berýär, olar-da aýdanyna gulak asýarlar!» diýişdiler. <sup>28</sup> Şeýlelikde, Isa hakdaky gürrüňler tiz Jeliläniň bütün etrabyna ýaýrady. <sup>29</sup> Sinagogadan çykan batlaryna, Ýakup we Ýahýa bilen bilelikde Simun we Andreýasyň öýüne gitdiler. <sup>30</sup> Simunyň gaýynenesi gyzzyrma tutup ýatyrdy. Muny derrew Isa

\* 1:14 *Hudaýyň Patyşalygy baradaky hoş habary* - iň gadymy golýazmalarda: «Hudaýyň hoş habary».

ayıtdylar. <sup>31</sup> Ol-da syrkawyn ýanyna bardy, ony elinden tutup galdyrdy. Aýalyň gyzyrmasy aýrylyp, olara hyzmat etmäge durdy.

<sup>32</sup> Gün ýaşyp, aňsam düşende, ähli syrkawlary, arwah-jyn uran adamlary Onuň ýanyna getirdiler. <sup>33</sup> Bütün şäher halky gapynyň agzyna ýygnanyşypdy. <sup>34</sup> Isa dürli syrkawçylyklara ýolugan ençeme adamy sagaltdy, ençeme jyny kowup çykardy. Ol jynlary gepletmeýärdi, çünki olar Onuň kimdigini bilýärdiler. <sup>35</sup> Ertir irden, şapak entek gyzarmanka, Isa turup, daşaryk çykdy, bir çola ýere baryp, doga etmäge durdy. <sup>36</sup> Simun bilen ýanyndakylar Ony gözlemäge gitdiler. <sup>37</sup> Ony tapanlarynda: «Her kes Seni gözläp ýör» diýdiler. <sup>38</sup> Isa olara: «Başga ýere, golaýdaky şäherlere gide-liň, Men ol ýerlerde-de wagyz etjek, çünki şonuň üçin geldim» diýdi. <sup>39</sup> Şeýlelikde, sinagogalarynda wagyz edip, jynlary kowup, bütün Jeliläni gezdi.

#### *Isa heýwere kesellini sagaldýar*

<sup>40</sup> Isanyň ýanyna heýwere keselli bir adam geldi, dyza çöküp: «Eger isleseň, meni tämiz edip bilersiň» diýip, Oňa ýalbardy. <sup>41</sup> Isanyň ýüregi awady, elini uzatdy-da: «Isleýärim, tämiz bol!» diýip, oňa elini degirdi. <sup>42</sup> Heýwere keseli ondan derrew aýrylyp, ol adam tämiz boldy. <sup>43</sup> Isa oňa berk tabşyryk berip, ony derrew ugradyp: <sup>44</sup> «Seret, hiç kime aýtma, ýöne bar, özüni ruhana görkez-de, hemmelere güwälik bolar ýaly, tämizligiň üçin Musanyň tabşyran gurbanlaryny bagyş et» diýdi. <sup>45</sup> Emma ol adam çykdy, köp gürrüň berip, bolan zatlary ýaýratmaga başlady. Şonuň üçin, Isa, artykmaç, hiç bir şähre aç-açan girip bilmän, daşarda, çola ýerlerde bolýardy. Halk hem her tarapdan Onuň ýanyna çozýardy.

## 2-NJI BAP

### *Bir ysmazyň sagaldylyşy*

<sup>1</sup> Birnäçe gün soň ýene Kapernauma gelende, Isanyň öýdedigi eşidildi. <sup>2</sup> Üýşüşen adamlar şeýle bir köpdi welin, gapynyň agzyna-da-da yer yokdy. Isa olara Hudaýyň sözünü aýdyp durdy. <sup>3</sup> Şonda Onuň ýanyna dört adam tarapyndan göterilip getirilen bir ysmazy alyp geldiler. <sup>4</sup> Märeke zerarly Isanyň ýanyna ýakynlaşyp bilmän,

Onuň duran jaýynyň üçegini açyp, ysmazy düşegi bilen deşikden aşak düşürdiler. <sup>5</sup> Isa olaryň imanyny görüp, ysmaza: «Oglum, seniň günäleriň ötüldi» diýdi. <sup>6</sup> Ol yerde oturan kanunçylaryň kábiri bolsa: <sup>7</sup> «Bu Adam näme üçin beýle gepleýär? Ol Hudaýa dil yetirýär! Günäleri ýalňyz Hudaýdan başga kim ötüp biljek?» diýip, içlerini geplettiler. <sup>8</sup> Isa derrew beýle oýlanýandyklaryny ruhunda syzyp, olara şeýle diýdi: «Näme içinizi beýle gepleýärsiňiz? <sup>9</sup> Ysmaza haýsyny aýtmak aňsat: „Günäleriň ötüldi“ diýmekmi ýa-da „Tur, düşegini al-da ýöre“ diýmek? <sup>10</sup> Emma siz Ynsan Oglunyň yer yüzünde günäleri ötmäge ygtyýarynyň barlygyny biler ýaly...» diýdi-de, ysmaz bolan adama: <sup>11</sup> «Saňa diýýärim: tur, düşegini al-da, öýüne git» diýdi. <sup>12</sup> Ol hem ýokaryk turdy-da, derrew düşegini alyp, hemmeleriň gözünüň alnynda çykyp gitdi. Bary haýran galyp, Hudaýy şöhratlandyryp: «Biz beýle zady asla görmändik» diýişdiler.

### *Lewiniň şägirtlere goşulyşy*

<sup>13</sup> Isa çykyp, ýene kölün ýakasyna gitdi. Bütün halaýyk Onuň ýanyna geldi, Ol hem olara sapak berdi. <sup>14</sup> Ol geçip barýarka, gümrükhanada oturan Alfaýyň ogy Lewini görüp oňa: «Meniň yzyna düş!» diýdi. Ol hem turup, Onuň yzyna düşdi. <sup>15</sup> Ol Lewiniň öýünde saçak başynda otyrka, Isa we Onuň şägirtleri bilen birlikde birentek salgytçylar we günäkärler-de otyrdylar. Çünki Onuň yzyna düşüp gidenleriň sany köpdi. <sup>16</sup> Fariseýler we kanunçylar Isanyň günäkärdir salgytçylar bilen bile nahar iýip oturanyny görenlerinde, şägirtlerinden: «Ol näme üçin salgytçylar we günäkärler bilen bile iýip-içýär?» diýip soradylar. <sup>17</sup> Isa muny eşideninde olara: «Tebip saglara däl-de, syrkawlara gerekdir. Men dogry adamlary däl, günäkärleri toba çagyrmaga geldim» diýdi.

### *Oraza barada sorag*

<sup>18</sup> Ýahýanyň şägirtleriniň we fariseýleriň agyzlary orazaka, käbir adamlar gelip, Oňa: «Näme üçin Ýahýanyň şägirtleri, fariseýleriň şägirtleri oraza tutýarlar-da, Seniň şägirtleriň oraza tutmaýarlar?» diýdiler. <sup>19</sup> Isa olara şu gaýtargyny berdi: «Giyew ýanlarynda

barka, toýdakylar oraza tutup bilermi? Giýew ýanlaryndaka, oraza tutup bilmezler. <sup>20</sup> Emma giýewiň olardan alynjak günleri geler, şonda, şol gün olar oraza tutarlar. <sup>21</sup> Hiç kim köne eşiğe täze matadan ýama salmaz. Ýogsa, täze ýama köne eşikden gopup, ýyrtyk has hem erbet bolar. <sup>22</sup> Hiç kim-de täze şeraby köne meşiklere guýmaz. Ýogsa, şerap meşikleri ýaryp döküler, meşikler-de zaýalanar. Täze şerap täze meşiklere guýulýandyr».

#### *Sabat günü barada sorag*

<sup>23</sup> Bir Sabat günü Isa bugdaýlygyň arasyndan geçip barýardy. Onuň şägirtleri ýolda barýarkalar, bugdaý başlaryny ýolmaga başladylar. <sup>24</sup> Fariseýler Isa: «Seret, näme üçin Sabat günü etmesiz zady edýärler?» diýdiler. <sup>25</sup> Isa olara şeýle gaýtargy berdi: «Siz özi we ýanyndakylar aç hem mätäç galanlarynda, Dawudyň näme edenini asla okamadyňyzmy? <sup>26</sup> Ol baş ruhany Abiýataryň zamanynnda Hudaýyň öýüne bardy, Hudaýa hödürlenen, ruhanylardan başga hiç kimiň iýmeli däl çöreklerini alyp iýdi, ýanyndakylara hem berdi». <sup>27</sup> Ýene olara: «Adam Sabat günü üçin däl, eýsem, Sabat günü adam üçin döredildi. <sup>28</sup> Şonuň üçin, Ýnsan Ogly Sabat gününüň-de Rebbidir» diýdi.

### **3-NJI BAP**

#### *Eli gurap, inçelen adam*

<sup>1</sup> Isa ýene sinagoga bardy. Ol ýerde eli gurap inçelen bir adam bardy. <sup>2</sup> Käbirleri Isany aýyplajak bolup, «Sabat günü şypa edermikä?» diýip aňtaýardylar. <sup>3</sup> Isa eli gurap inçelen adama: «Orta çyk!» diýdi. <sup>4</sup> Onsoň olardan sorady: «Sabat günü haýsysy dogry, ýagşylyk etmekmi ýa ýamanlyk etmek? Jan halas etmekmi ýa öldürmek?» Olardan ses çykmady. <sup>5</sup> Isa töweregindäkilere gahar bilen bakyp, olaryň doňýürekdigine gynanyp, ýaňky adama: «Eliňi uzat!» diýdi. Ol hem elini uzatdy, eli sagaldy.

<sup>6</sup> Fariseýler daşaryk çykyp, Ony nähili heläk etmek barada Hiredesiň tarapdarlary bilen maslahat geçirdiler.

#### *Isa Jelile kölüniň ýakasynnda*

<sup>7</sup> Isa şägirtleri bilen bile kölüň ýakasyna gitdi. Jelileden bir uly märeke hem Onuň yzyna düşüp barýardy. <sup>8</sup> Onuň eden ähli işlerini eşidip, Ýahudadan, Iýerusalimden, Idumeýadan, Iordan derýasynyň aňrsyndan, Sur we Saýda töwereklerinden-de uly märeke ýanyna çozuşdy. <sup>9</sup> Isa märekäniň içinde gysylmazlyk üçin, Öz şägirtlerine bir gaýygy taýýarlap goýmagy buýurdy. <sup>10</sup> Bir toparlaryny sagaldany üçin, hemme syrkawlar Oňa ellerini degirjek bolup, ýanyna itekleşip gelýärdiler. <sup>11</sup> Al-arwahlar Ony görenlerinde, Önünde ýere ýykylyp: «Sen Hudaýyň Oglusyň!» diýip gygyrýardylar. <sup>12</sup> Emma Ol Özüniň kimdigini mälim etmezligi olara berk tabşyrdy.

#### *Isa on iki resulyny saýlaýar*

<sup>13</sup> Onsoň Isa daga çykyp, Öz islän adamlaryny ýanyna çagyrdy, olar-da Onuň ýanyna bardylar. <sup>14-16</sup> Ol Özi bilen bile bolar ýaly, on iki adamy belledi. Onuň wagyz etmäge iýeren, syrkawlary sagaldyp, jynlary kowmaga ygtyýar beren bu on iki adamy şulardyr: <sup>17-19</sup> Petrus lakamyny bereni Simun, Beni-Regoš, ýagny «Gök gür-rüldisiniň Ogullary» lakamyny bereni Zebedeýiň ogly Ýakup bilen onuň dogany Ýahýa, Andreas, Filipus, Bartolomeus, Matta, Tomas, Alfeusyň ogly Ýakup, Taddeus, watançy Simun we Isa haýynlyk eden Iuda Iskariot.

#### *Isa we Beýelzebul*

<sup>20</sup> Onsoň bir öýe bardylar. Ýene şeýle uly märeke ýygnandy welin, Isa bilen şägirtleriniň nahar iýmäge-de eli ýetmedi. <sup>21</sup> Isanyň ýakynlary muny eşidip, Ony alyp gaýt maha bardylar. Çünki Oňa üýtgäpdir diýärdiler. <sup>22</sup> Iýerusalimden gelen kanunçylar bolsa: «Ony Beýelzebul eýeläpdir, Ol jynlary jynlaryň hany arkaly kowup çykarýar» diýişýärdiler. <sup>23</sup> Şonuň üçin Isa halky ýanyna çagyryp, olara tymсал bilen şeýle diýdi: «Şeýtan şeýtany nähili kowup çykarsyn? <sup>24</sup> Bir patyşalygyň içinde bölünişik bolsa, ol patyşalyk berk durup bilmez. <sup>25</sup> Bir öýüň içinde bölünişik bolsa, ol öý berk durup bilmez. <sup>26</sup> Şeýtan öz-özüne garşy çykyp bölünse, berk

durup bilmez, onuň soňunyň geldigidir. <sup>27</sup> Hiç kim bir güýçli adamyň öýüne girip, malyny talap bilmez; öňürti ony baglamaly bolar, onsoň öýüni talar. <sup>28</sup> Size dogrusyny aýdýaryn, ynsanlaryň hemme günäleri, her bir zada dil yetirmeleri bagyşlanar. <sup>29</sup> Emma Mukaddes Ruha dil yetirene asla bagyşlanma ýokdur. Ol ebedi höküme sezewar bolar\*». <sup>30</sup> Isa muny: «Ol arwahly» diýenleri üçin aýtdy.

#### *Isanyň ejesi we doganlary*

<sup>31</sup> Onsoň Onuň ejesi bilen doganlary geldi. Daşarda durup, ýagnyna adam iberip, Ony çagyrdylar. <sup>32</sup> Märeke Isanyň daşyny alyp otyrdy. Oňa: «Ejeň bilen doganlaryň, uýalaryň daşarda Seni sorayarlar» diýdiler. <sup>33</sup> Isa olara jogap berip: «Meniň ejem, doganlarym kim?» diýdi. <sup>34</sup> Onsoň daşyny alyp oturanlara seredip, şeýle diýdi: «Ine, Meniň ejem, Meniň doganlarym! <sup>35</sup> Hudaýyň islegini kim berjaty etse, şol Meniň doganym, uýam we ejemdir».

#### **4-NJI BAP**

##### *Ekin timsaly*

<sup>1</sup> Isa ýene-de kölün ýakasynda halka sapak bermäge başlady. Daşyna üýşüşen märeke şeýle uludy welin, Ol köldäki bir gaýyga münüp oturdy. Bütin märeke bolsa kölün ýakasynda, gury ýerde durdy. <sup>2</sup> Olara timsallar bilen köp zatlar öwretdi. <sup>3</sup> Olara öwredip otyrka, şeýle diýdi: «Gulak asyň! Ine, bir daýhan ekin ekmäge gidýär. <sup>4</sup> Ekip yörkä, tohumlaryň birnäçesi ýoluň kenaryna düşýär. Guşlar hem gelip, ony iýýärler. <sup>5</sup> Birnäçesi topragy az, daşlyk ýere düşüp, tiz gögerip çykýar, çünki toprak çuň däl eken. <sup>6</sup> Ýöne olar Gün galanda, kökleriniň yoklugy zerarly, ýanyp, gurap gidýär. <sup>7</sup> Birnäçe tohumlar tikenleriň arasyna düşýär. Tikenler ösüp, olary basýar. Şeýlelikde, olar hasyl bermeyär. <sup>8</sup> Birnäçesi bolsa gowy ýere düşýär. Ösüp, köpelip, kábiri otuz, kábiri altmyş, kábiri hem yüz esse hasyl beryär». <sup>9</sup> Isa onsoň olara: «Gulagy barlar eşitsin!» diýdi.

\* <sup>3:29</sup> *Höküme sezewar bolar* – iň gadymy golyazmalarda: «bagyşlanmajak günä bilen ýazykly bolar».

#### *Tymsallaryň maksady*

<sup>10</sup> Ol ýeke galanda, Onkiler bilen daşyndakylar Ondan bu timsallaryň manysyny soradylar. <sup>11</sup> Isa olara şeýle diýdi: «Hudaýyň Patyşalygynyň syry size berildi, ýöne daşardakylara hemme zat timsallar bilen aýdylyar. <sup>12</sup> Bu bolsa gözleýänler gözleri bilen seredip görmesinler, eşidýänler gulaklary bilen eşidip düşünmesinler diýlip edilýär. Beýle bolmasa, Hudaýa tarap öwrülip bagyşlanarlar».

#### *Ekin timsaly düşündirilýär*

<sup>13</sup> Isa olara şeýle diýdi: «Siz bu timsala düşünmeýärsiňizmi? Onda bütin timsallara nähili düşünjek? <sup>14</sup> Daýhanyň ekýäni Hudaýyň sözüdir. <sup>15</sup> Sözüň ekilen ýerinde, ýoluň kenaryndakylar sözi eşiden, ýöne ýüreklerine ekilen bu sözi tiz şeýtana aldyran adamlardyr. <sup>16</sup> Şonuň ýaly-da, daşlyk yere ekilenler sözi eşidip, ony derrew şatlyk bilen garşylan adamlardyr. <sup>17</sup> Emma olarda kök yokdur, çydamsyzdyrlar. Bu söz üçin muşakgat ýa-da yzarlama bolanda, derrew yüz döndererler. <sup>18</sup> Tikenler arasyna düşen beýlekiler bolsa, sözi eşiden adamlardyr. <sup>19</sup> Emma dünýäniň gaýgylary, baýlygyň aldawçylygy, başga höwesler ara girip, sözi bogýar, ol hasylsyz bolýar. <sup>20</sup> Gowy topraga ekilen bolsa, sözi eşidip, kabul eden, kábiri otuz, kábiri altmyş, kábiri hem yüz esse hasyl berenlerdir».

#### *Çyra çyradanda goýulýandyr*

<sup>21</sup> Isa olara şeýle diýdi: «Çyra galla ölçeginiň ýa çarpaýanyň aşagynda goýmak üçin getirilýärmidi? Çyradanyň üstünde goýmak üçin dälmi? <sup>22</sup> Gizlin bolup-da, belli bolmajak zat yokdur, ýaşyryn bolup-da, üsti açylmajak zat yokdur. <sup>23</sup> Gulagy barlar eşitsin!» <sup>24</sup> Isa olara ýene şeýle diýdi: «Eşidýänleriňize üns beriň. Haýsy ölçeg bilen ölçeseňiz, size-de şol ölçeg bilen ölçeler. Siz – üns berýänler hatda köpräk hem alarsyňyz. <sup>25</sup> Çünki kimde bar bolsa, oňa berler, kimde yok bolsa, elindäki hem ondan alnar».

*Biten tohum*

<sup>26</sup> Onsoň Isa şeýle diýdi: «Hudaýyň Patyşalygy ýere tohum sep-ýän adam ýalydyr. <sup>27</sup> Gije-gündiz ýatar, turar; tohum biter, öser. Ol munuň nähili bolýanyny bilmez. <sup>28</sup> Toprak öz-özünden hasyl berer. Öňürti baldagy, soňra başy, soňra-da başdaky doly dänele-ri berer. <sup>29</sup> Hasyl bişende, ýaňky adam derrew oragy işe salar. Çünki orak wagty gelendir».

*Gorçisa tohumy hakda tymsal*

<sup>30</sup> Olara ýene-de şeýle diýdi: «Hudaýyň Patyşalygyny nämä meňzedeli ýa ony haýsy tymsal bilen düşündireli? <sup>31-32</sup> Hudaýyň Patyşalygy gorçisa tohumy ýalydyr. Ýer ýüzünde topraga ekilýän ähli tohumlaryň iň maýdasy bolan bu tohum ekilenden soň ösüp, ähli ösümlüklerden belent bolýar. Şeýle uly şahalar çykarýar welin, gögüň guşlary kölegesinde höwürteläp bilýärler». <sup>33</sup> Isa sözi olara eşidip biljek möçberlerinde şunuň ýaly köp tymsallar bilen aýdar-dy. <sup>34</sup> Olara tymsalsyz hiç zat aýtmaýardy, ýöne yeke galanlarynda, Öz şägirtlerine ähli zady düşündirerdi.

*Isa tupany ýatyrýar*

<sup>35</sup> Şol gün, agşam bolanda şägirtlerine: «Beýleki kenara geçeliň» diýdi. <sup>36</sup> Märekäni ugradyp, Ony şol oturyşyna gaýyk bilen alyp gitdiler. Ýanynda beýleki gaýyklar-da bardy. <sup>37</sup> Bir güýçli ýel turup, tolkunlar gaýyga şeýle urdy welin, gaýyk eýýäm suwdan dolup ugrady. <sup>38</sup> Ol bolsa gaýygyň artky tarapynda bir ýassygy ýassanyp, uklap ýatyrdy. Şägirtler Ony oýaryp: «Mugallym, heläklenip baryarsy! Seniň perwaýyňa-da dälmi?» diýdiler. <sup>39</sup> Isa turup, yeke kähäp, köle: «Sem bol, dek otur!» diýdi. Şeýlelikde, ýel ýatyp, imi-salalyk boldy. <sup>40</sup> Isa şägirtlere: «Näme üçin gorkýarsyňyz? Näme üçin imanyňyz yok?» diýdi. <sup>41</sup> Olar gaty gorkuşyp, biri-birlerine: «Bu kim? Ýel-de, köl-de Onuň sözüne gulak asýar!» diýdiler.

**5-NJI BAP***Arwahly adam sagaldylýar*

<sup>1</sup> Olar kölüň beýleki kenaryna, gadaralylaryň ýurduna geldiler. <sup>2</sup> Isa gaýykdan düşen badyna, Oňa mazarlardan çykan bir arwahly adam gabat geldi. <sup>3</sup> Bu adam mazarlaryň içinde ýaşardy. Ony, ar-tykmaç, hiç kim zynjyr bilen-de baglap bilmezdi. <sup>4</sup> Telim gezek kündelenip zynjyrlanypdy, ýöne ol zynjyrlary gyryp, kündeleri bölek-bölek ederdi. Hiç kim ony ýola getirip bilmezdi. <sup>5</sup> Hemişe – gije-gündiz mazarlar arasynda, daglarda gygyryp, özüni daşlar bilen ýaralar ýözerdi.

<sup>6</sup> Ol Isany uzakdan görüp, ylgap geldi-de, Oňa sežde etdi. <sup>7</sup> Batly ses bilen gygyryp: «Eý Isa! Hemmeden beýik bolan Hudaýyň Ogly, meniň bilen näme işiň bar? Hudaýyň haky üçin, Saňa ýalbarýaryn, meni gynama!» diýdi. <sup>8</sup> Çünki Isa oňa: «Eý arwah, bu adamdan çyk» diýipdi. <sup>9</sup> Onsoň ondan: «Adyň näme?» diýip sorady. Ol hem: «Adym Legion, çünki biz köpdüris» diýip jogap berdi. <sup>10</sup> Özlerini ol ýurtdan kowup goýbermezligi üçin, Isa köp ýalbardy.

<sup>11</sup> Şol yerde dagyň eteginde bir uly doňuz sürüsi otlap ýördi. <sup>12</sup> Arwahlar: «Bizi bu doňuzlaryň arasyna goýber, olaryň içine gireli» diýip, Isa ýalbardylar. <sup>13</sup> Isa olara rugsat berdi. Al-arwahlar çykyp, doňuzlara girdiler. Iki müňe golaý doňuzdan ybarat bu süri uçutdan aşak kölüň içine paýyrdaşyp gark boldy. <sup>14</sup> Çopanlar bolsa gaçyp, şäherdir obalara bu wakany habar berdiler. Halaýyk hem näme bolanyny görmäge geldi. <sup>15</sup> Olar Isanyň ýanyna gelenlerinde, bir legion jyn tarapyndan eýelenen adamyň egin-eşikli oturanyny, akylynyň hem ýerindedigini görüp gorkdular. <sup>16</sup> Wakany görenler jynlaryň eýelän adamyna hem doňuzlara näme bolanyny olara aýtdylar. <sup>17</sup> Onsoň halk öz ülkelerinden gitmegi üçin Isa ýalbar-maga başlady. <sup>18</sup> Ol gaýyga münende, jynlardan halas bolan adam Onuň bilen bile gitmek üçin Isa ýalbardy. <sup>19</sup> Ol muňa rugsat bermän, ol adama: «Öýüňe, özünkileriň arasyna git, Rebbiň saňa edenleriniň baryny, saňa nähili rehim edenini olara aýt» diýdi. <sup>20</sup> Ol hem gidip, Isanyň özüne edenleriniň baryny Dekapolisde jar etmäge başlady. Hemme adamlar muňa haýran galdy.

*Direlen gyz, sagalan aýal*

<sup>21</sup> Isa gaýyk bilen ýene beýleki kenara geçende, daşyna uly märeke üýşdi. Isa kölün kenaryndady. <sup>22</sup> Sinagoga başlyklaryndan Ýáýrus atly bir adam geldi. Isany görüp, Onuň aýagyna ýyklydy. <sup>23</sup> Oňa köp ýalbaryp: «Meniň gyzjagazym ölüm ýassygynda ýatyr. Gel-de, elleriňi onuň üstünde goý, sagalsyn, ýaşasyn!» diýdi. <sup>24</sup> Isa bu adam bilen gitdi. Uly märeke-de yzyna düşüp, Ony her ýandan gysyp-gowrup barýardy. <sup>25</sup> Şol ýerde on iki ýyldan bäri gan akması bolan bir aýal bardy. <sup>26</sup> Ol ençeme tebibin elinden köp ezýetler çekip, bar-yoguny harç edipdi, ýöne hiç bir peýda görmän, gaýtam, haly has erbetleşipdi. <sup>27</sup> Bu aýal Isa hakda aýdylyan zatlary eşidip, märekäniň içi bilen Onuň ýeňsesinden gelip, geýimine elini degirdi. <sup>28</sup> Çünki ol öz içinden: «Diňe geýimine elimi degirsem-de, sagalaryn» diýýärdi. <sup>29</sup> Şol bada-da gan akması kesilip, derdinden açylandygyny endamynda duýdy. <sup>30</sup> Isa Özünden bir güýjün çykandygyny derrew aňyp, märekäniň içinde öwrülip: «Meniň geýimine kim el degirdi!» diýdi. <sup>31</sup> Şägirtleri Oňa: «Sen Özüňi gysyp-gowrup gelyän märekäni görýärsiň, ýene-de: „Maňa kim el degirdi?“ diýýärsiň» diýdiler. <sup>32</sup> Emma Isa muny edeni görjek bolup, daş-töweregine seredýärdi. <sup>33</sup> Ýaňky aýal özüne näme bolandygyny bileninden soň gorkup, titröp geldi. Isanyň önünde ýere ýykylyp, Oňa hemme zadyň dogrusyny aýtdy. <sup>34</sup> Isa oňa: «Gyzym, imanyň saňa şypa berdi. Sag-aman git-de, derdiňden açyl» diýdi. <sup>35</sup> Ol bu sözleri aýdyp durka, sinagoga başlygynyň öýünden birnäçe adam gelip: «Gyzyn aýryldy. Näme üçin Mugallyma artykmaç zähmet berýärsiň?» diýdiler. <sup>36</sup> Isa muny eşiden badyna, sinagoga başlygyna: «Gorkma, diňe iman et!» diýdi. <sup>37</sup> Isa Petrus, Ýakup we Ýakubyň dogany Ýahýadan başga hiç kime Özi bilen gitmäge rugsat etmedi. <sup>38</sup> Sinagoga başlygynyň öýüne gelenlerinde, Isa galmagaly, aglaşyp, dady-perýat edip oturanlary gördi. <sup>39</sup> İçerik girip, olara: «Näme üçin galmagal edip, aglaşyp otýrsyňyz? Çaga ölenok, ol diňe uklap ýatyr» diýdi. <sup>40</sup> Olar Oňa gülüşdiler. Emma Isa hemmesini daşarda goýup, çaganyň ata-enesi bilen Öz ýanyndakylary ýanyna alyp, çaganyň ýatan ýerine bardy. <sup>41</sup> Çaganyň elinden

tutup, oňa: «Talita kumi!» diýdi. Bu bolsa «Gyzjagaz, saňa gal diýýärin» diýmekdir. <sup>42</sup> Gyz derrew galyp, ýöröp başlady. Ol on iki ýaşyndady. Ol yerdäkileriň ählisi gaty geň galdylar. <sup>43</sup> Isa olara muny hiç kime bildirmezligi berk tabşyryp, gyza nahar berilmelidigini aýtdy.

**6-NJY BAP***Isa ret edilýär*

<sup>1</sup> Isa ol ýeri terk edip, Öz önüp-ösen mekanyna gitdi. Şägirtleri hem Onuň yzyna düşüp gitdiler. <sup>2</sup> Sabat günü gelende, sinagoga baryp, sapak bermäge durdy. Onuň aýdýanlaryny eşiden köp adamlar geňirgenişip: «Bu Adam bu zatlary nireden aldy? Muňa berlen bu akylarlyk näme? Beýle mugjyzalary nähili edýärkä?» diýdiler. <sup>3</sup> Bu agaç ussasy dälmi? Bu Merýemiň oğly, Ýakup, Ioses, Iuda we Simunyň dogany dälmi? Munuň aýal doganlary biziň ýanymyzda dälmi?» Şeýlelikde, öýke-kine bilen Ony ret etdiler. <sup>4</sup> Isa olara: «Pygambar öz ýurdundan, garyndaşlarynyň arasyndan, öz öýünden başga hiç ýerde gadysyz däl» diýdi.

<sup>5</sup> Ol birnäçe syrkawy üstlerine ellerini goýup sagaltmakdan başga ol ýerde hiç bir mugjyza edip bilmedi. <sup>6</sup> Olaryň imansyzdygyna geň galdy.

*Isa on iki resulyny il arasyna iberýär*

Şondan soň Isa töwerekdäki obalara aýlanyp sapak bererdi. <sup>7</sup> Ol Onkileri ýanyna çagyryp, olary iki-ikiden ýollamaga başlady, olara al-arwahlary kowmaga ygtyýar berdi. <sup>8</sup> Ýol üçin ýanlaryna bir taýakdan başga hiç bir zat almazlygy tabşyrdy. Ne çörek, ne torba, ne-de guşaklarynda pul bolmalydy. <sup>9</sup> Olar diňe çaryk geýmelidiler, iki köýnek geýmeli däldiler. <sup>10</sup> Isa olara şeýle diýdi: «Haýsy ýerde bir öýe barsaňyz, ol ýerden gidýänçäňiz şol öýde boluň. <sup>11</sup> Haýsy ýer sizi kabul etmese, sizi diňlemese, ol ýerden çykyp barýarkaňyz, olara garşy güwälik bolar ýaly, aýaklaryňyzyň tozuny kakýň.»

<sup>12</sup> Şunluk bilen, olar yola düşüp, adamlaryň toba etmek gerekdigini wagyz etmäge başladylar. <sup>13</sup> Olar köp jynlary kowup çykardylar, köp syrkawlary ýag çalyp sagaltdylar.

*Ýahýa pygamberiň öldürilmegi*

<sup>14</sup> Hirodes patyşa-da bolup-geçýän zatlary eşitdi. Çünki Isanyň at-owazasy il arasyna ýaýrapdy. Hirodes\* hem: «Çokundyryjy Ýahýa ölümden direlendir. Bu mugjzalaryň ondan çykmagynyň sebäbi budur» diýýärdi. <sup>15</sup> Beýlekiler bolsa: «Bu - Ýlýas», käbirleri-de: «Bu şol öňki pygamberleriň biri ýaly pygamberdir» diýýärdiler. <sup>16</sup> Hirodes bulary eşidip: «Meniň başyny kesen Ýahýam direlipdir!» diýdi. <sup>17-18</sup> Çünki Hirodesiň özi adam iberip Ýahýany tutduryp, el-aýagyny bagladyp, ony zyndana saldyrypdy. Ol muny öz dogany Filipusyň aýaly Hirodiýanyň hatyrasyna edipdi. Çünki Hirodes bu aýala öýlenende, Ýahýa oňa: «Seniň öz doganyňnyň aýalyny almagyň dogry däl» diýipdi. <sup>19</sup> Şeýlelikde, Hirodiýa Ýahýa garşy ýüreginde kine saklap, ony öldürmek isleýärdi, ýöne bu elinden gelmeýärdi. <sup>20</sup> Çünki Hirodes Ýahýanyň dogry hem mukdaddes adamdygyny bilip, ondan heder ederdi, ony gorardy. Ony diňledigiçe, howsala düşerdi\*\*, muňa garamazdan, guwanç bilen Ony diňlärdi. <sup>21</sup> Ýöne welin Hirodes öz doglan günü mynasybetli köşk emeldarlaryny, münbaşylary we Jeliläniň uly adamlaryny çagyryp, toý tutanda, amatly pursat hem gelip ýetdi. <sup>22</sup> Hirodiýanyň gyzy içerik girip, tans edip, Hirodesiň we onuň myhmanlarynyň göwnüni çagladý. Patyşa gyza: «Näme dileseň dile, saňa bereýin» diýdi. <sup>23</sup> Oňa: «Menden näme dileseň, patyşalygymyň ýarysy-da bolsa, saňa bererin» diýip ant içdi. <sup>24</sup> Gyz hem daşaryk çykyp ejesine: «Näme diläýin?» diýdi. Ol hem: «Çokundyryjy Ýahýanyň başyny» diýip jogap berdi. <sup>25</sup> Gyz derrew patyşanyň ýanyna ylgap geldi-de: «Häziriň özünde Çokundyryjy Ýahýanyň başyny bir tabakda goýup, maňa bermegiňi isleýärin» diýdi. <sup>26</sup> Patyşa gaty gamgyn boldy, ýöne myhmanlaryň ýanynda ant içensoň, gyzyň dilegini zyna gaýtarmak islemedi. <sup>27</sup> Derrew bir jellady ýollap, Ýahýanyň başyny getirmegi buýurdy. Jellat-da baryp, zyndanda Ýahýanyň başyny kesdi. <sup>28</sup> Kesilen başy bir tabakda

\* 6:14 *Hirodes* - iň gadymy golýazmalarda: «olar».

\*\* 6:20 *Howsala düşerdi* - iň gadymy golýazmalarda: «köp zat ederdi».

getirip, gyza berdi. Gyz-da ony ejesine berdi. <sup>29</sup> Ýahýanyň şägirtleri muny eşidip geldiler-de, onuň jesedini äkidip, bir mazarda jaýladylar.

*Isa baş mün adamy doýurýar*

<sup>30</sup> Resullar Isanyň ýanyna ýygnanyp, öz eden işleriniň, öwreden zatlarynyň baryny Oňa habar berdiler. <sup>31</sup> Isa olara: «Siziň ýeke özünüz bir çola ýere geliň-de, biraz dem-dynç alyň» diýdi. Çünki gelip-gidýänleriň köpdügendin ýaňa, nahar edinmäge-de elleri yetmeýärdi. <sup>32</sup> Olar-da ýeke özleri gaýyga münüp, bir çola ýere gitdiler. <sup>33</sup> Gidip baryanlaryny görenlerinde, köp adamlar olary tanap, bütin şäherlerden paý-pyýada ylgaşyp, olaryň özlerinden öň ol ýere bardylar we Isanyň önünden çykdylar.

<sup>34</sup> Isa gaýykdan düşende, uly märekäni görüp, olara haýpy geldi. Çünki olar çopansyz goýunlar ýalydy. Şonuň üçin, olara köp zatlary öwretmäge başlady. <sup>35</sup> Wagt gijigenden soň, şägirtleri Onuň ýanyna gelip, şeýle diýdiler: «Bu bir çola yer, wagt hem gijikdi. <sup>36</sup> Märekäni goýber, töwerekdäki ekin meýdanlaryna, obalara gidip, özlerine iýere zat satyn alsynlar». <sup>37</sup> Emma Isa: «Olara siz iýere zat beriň» diýdi. Oňa: «Biz gidip, iki yüz dinara çörek satyn alyp-da, olara ýdirelimi?» diýdiler. <sup>38</sup> Isa: «Näçe çöregiňiz bar? Gidiň-de, görüň» diýdi. Görenlerinden soň: «Bäs çörek bilen iki balygymyz bar» diýdiler.

<sup>39</sup> Şonda olara halaýygy topar-topar edip, gök otuň üstünde oturtmagy buýurdy. <sup>40</sup> Şunluk bilen, olar yüz-yüzden, elli-elliden topar-topar bolup oturdylar. <sup>41</sup> Isa baş çörek bilen iki balygy alyp, Göge bakyp şükür etdi-de, märekäniň önünde goýar ýaly, bölüşdirip şägirtlerine berdi. Iki balygy-da olaryň hemmesine paýlady. <sup>42</sup> Hemmeler iýip doýdular. <sup>43</sup> Şägirtler artyp galan çöregiň döwürlerini, balyklaryň ownuklaryny ýygnaý, on iki sebedi doldurdylar. <sup>44</sup> Çörekleri iýenler baş mün adamdy.

*Isa suwuň yüzünden ýöreyär*

<sup>45</sup> Isa märekäni urgadyp durka, şägirtlerine derrew gaýyga münüp, Özünden öň beýleki kenardaky Betsayda geçmegi buýurdy. <sup>46</sup> Märeke bilen hoşlaşanyndan soň, Ol doga etmäge daga çykdy.

<sup>47</sup> Agşam düşende, gaýyk kölün ortasynda, Ol bolsa, ýeke Özi ýerdedi. <sup>48</sup> Isa olaryň kynlyk bilen kürekläp barýandyklaryny gördi. Çünki ýel olaryň garşysyndandy. Gijäniň dördünji nobaty uçurlarynda\* kölün ýüzünden ýöräp, olara tarap geldi we ýanlaryndan geçip gitjek boldy. <sup>49</sup> Emma olar Onuň kölün ýüzünden ýöräp gelýänini görenlerinde, gözlerine görünýändir öydüp gygyryşdylar. <sup>50</sup> Çünki hemmeler Ony görüp gorkdular. Emma Isa derrew olara söz gatyp: «Batyr boluň! Bu – Men, gorkmaň!» diýdi. <sup>51</sup> Onsoň olaryň ýanyna gaýyga mündi, ýel hem ýatdy. Olar has beter geňirgenişip haýran galdylar. <sup>52</sup> Çünki çörekli mugjyza düşünmändiler, sebäbi ýürekleri gataşypdy.

*Isa Jenesaretde syrkawlary sagaldýar*

<sup>53</sup> Kölün aňyrsyna geçensoň, Jenesaret ýurduna baryp, ol ýerde labyr taşladylar. <sup>54</sup> Gaýykdan inen batlaryna halk Isany tanap, <sup>55</sup> ylgaşyp şol jelegaýlara uçdantutma aýlandylar. Isanyň nirededigini eşidenler syrkawlary düşekleri bilen bile şol yere getirmäge başladylar. <sup>56</sup> Oba bolsun, şäher ýa düz bolsun, Ol nirä barsa, syrkawlary bazar ýerinde ýatyryp, diňe geýiminiň syýnlaryna ellerini degirmäge rugsat etsin diýip, Oňa ýalbarýardylar. El degrenleriň hemmesi-de sagaldy.

**7-NJI BAP**

*Adamy näme murdar edýär?*

<sup>1</sup> Iýerusalimden gelen fariseýler bilen birnäçe kanunçylar Onuň daşyna üýşüsdiler. <sup>2</sup> Olar Onuň şägirtlerinden käbirleriniň hapa eli bilen, ýagny dini adat boýunça elini ýuwman, nahar iýýänini gördüler. <sup>3</sup> Fariseýler we bütin ýehudylar ata-babalarynyň adatlaryny saklap, ellerini ýagşy ýuwman nahar iýmeýärler. <sup>4</sup> Bazardan gelenlerinde ýuwunman, nahar iýmeýärler. Başga-da käse, gap-çanak, mis gaplary ýuwma ýaly adatlary saklaýarlar.

<sup>5</sup> Fariseýler bilen kanunçylar Oňa sorag berip: «Näme üçin Seniň şägirtleriň ata-babalaryň adatyňa görä gezmän, hapa elleri

\* 6:48 *Gijäniň dördünji nobaty uçurlary* – daňa golaý.

bilen nahar iýýärler?» diýdiler. <sup>6</sup> Isa olara şeýle diýdi: «„Bu halk dilinde Meni sylaýar, emma ýürekleri Menden uzakdyr. <sup>7</sup> Biderek yere Maňa sežde edýärler, çünki taglymat hökmünde öwredýänleri ynsan buýruklary“ diýip yazlyşy ýaly, Işaya pygamber siz ikiýüzlüler hakda oňat welilik edipdir. <sup>8</sup> Siz Hudaýyň tabşyryklaryny terk edýärsiňiz, küzedir käsäni ýuwmak ýaly köp zatlary edip, adamlaryň adatlaryny berjaý edýärsiňiz». <sup>9</sup> Ýene olara şeýle diýdi: «Öz adatlaryňyzy berjaý etmek üçin, Hudaýyň buýruklaryndan ýüz dönderýärsiňiz! <sup>10</sup> Musa: „Ataňy, eneňi syla“, „Atasyna ýa enesine ýokuş söz aýdan hökman öldürilsin“ diýip aýdypdyr. <sup>11</sup> Emma siz: Eger bir adam atasyna ýa enesine: „Menden görjek peýdaň gurban-dyr, Hudaýa peşgeşdir“ diýse, <sup>12</sup> siz oňa artykmaç ata ýa enesine hiç hili kömek etmäge rugsat etmeýärsiňiz. <sup>13</sup> Şeýdip, nesilden-nesle galdyryan adatlaryňyzy arkaly Hudaýyň sözünü bozýarsyňyz. Şunuň ýaly zatlary köp edýärsiňiz».

<sup>14</sup> Ol märekäni yene ýanyna çagyryp, olara şeýle diýdi: «Hemmäni Meni diňläň, düşüniň: <sup>15</sup> adamyň içine daşardan girip-de, ony murdar edip biljek hiç bir zat ýokdur, ýöne adamy murdar edýän adamdan çykýan zatlardyr. <sup>16</sup> Kimiň eşitmäge gulagy bar bolsa, eşitsin!»

<sup>17</sup> Ol märekäniň ýanyndan aýrylyp, öýe girende, şägirtleri Ondan bu timsalyň manysyny soradylar. <sup>18</sup> Isa-da olara şeýle jogap berdi: «Eýsem siz hem düşüneňzokmy? Adamyň içine daşardan giren hiç bir zadyň ony murdar edip bilmejegine düşünmeýärsiňizmi? <sup>19</sup> Bular adamyň ýüregine däl-de, garnyna girýär, ol ýerden-de daşaryk çykýar». Şeýlelik bilen, Isa ähli iýmitleriň tämizdigini aýdypdyr. <sup>20</sup> Ol ýene şeýle diýdi: «Adamy murdar edýän onuň öz içinden çykýan zatdyr. <sup>21-22</sup> Çünki içden, adamyň ýüreginden erbet pikirler, zynahorluk, ogrulyk, adam öldürme, azgynlyk, açgözlülük, ýamanlyk, hile, ahlaksyzlyk, bahyllyk, sögünç, tekepbirlik we akylsyzlyk çykýar. <sup>23</sup> Bu erbet zatlaryň ählisi içden çykyp, adamy murdar edýär».

*Finikiýaly aýalyň imany*

<sup>24</sup> Isa ol ýerden aýrylyp, Sur we Saýda etrabyna gitdi. Bu ýerde bir öýe bardy. Ol muny hiç kimiň bilmegini islemeýärdi, ýöne muny gizlin saklap bilmedi. <sup>25</sup> Kiçijik gyzyna arwah ýolugan bir aýal



Isa hakdaky habarlary eşiden badyna gelip, Onuň aýagyna ýyklydy. <sup>26</sup> Bu aýal grek, siriýa-finikiýalydy. Ol gyzyndaky jyny kowup çykarmagy üçin, Isa ýalbardy. <sup>27</sup> Isa oňa: «Goý, öňürti çagalar doýsun. Çagalaryň çöregini alyp-da, itlere zyňmak dogry dälidir» diýdi. <sup>28</sup> Aýal hem: «Hawa, ýa Reb! Ýöne itler hem saçagyň aşagynda çagalaryň çöreklerinden gaçan owuntyklary iýýändir» diýdi. <sup>29</sup> Isa oňa: «Bu sözüň üçin bar, gi diber, jyn seniň gyzyňdan çykdy» diýdi. <sup>30</sup> Aýal öýüne baranda, jyn çykyp, gyzy düşeginde ýatan eken.

#### *Ker adam sagaldylýar*

<sup>31</sup> Onsoň Isa Sur we Saýda etrabyndan gaýdyp, Dekapolis\* sebitleriniň üsti bilen Jelile kölüne geldi. <sup>32</sup> Onuň ýanyna hem ker, hem peltek adamy getirip, onuň üstünde elini goýmagy üçin Isa ýalbardylar. <sup>33</sup> Isa ol adamy märekäniň içinden bir çete çekip, bar-maklaryny onuň gulaklaryna sokdy, tükürüp, onuň diline elini degirdi. <sup>34</sup> Onsoň Göge bakyp, ah çekdi-de: «Effata!», ýagny: «Açyl» diýdi. <sup>35</sup> Ýaňky adamyň gulaklary derrew açylyp, dili dogry geplemäge başlady. <sup>36</sup> Isa olara muny hiç kime aýtmazlygy tabşyrdy. Emma ol näçe tabşyran bolsa, olar habary şonça köp ýaýratdylar. <sup>37</sup> Olar çakdanaşa geňirgenişip: «Ol hemme zady ýagşy edýär. Kerleriň gulagyny açýar, dilsizleri gepledýär» diýişýärdiler.

### **8-NJI BAP**

#### *Isa dört müň adamy doýurýar*

<sup>1</sup> Şol günlerde ýene bir uly märeke ýygnanypdy. Iýmäge hiç bir zatlary bolmansoň, Isa şägirtlerini ýanyna çagyryp, olara şeýle diýdi: «<sup>2</sup> Bu märekä haýpym gelyär! Bular üç gün bäri Meniň ýanymda, iýmäge hem hiç bir zatlary ýok. <sup>3</sup> Bulary öýlerine aç goýbersem, ýolda ysgyndan gaçarlar, çünki kábiri uzak ýerden gelipdir». <sup>4</sup> Şägirtleri: «Bu çola ýerde bu adamlary doýrar ýaly çöregi nireden tapyp bolar?» diýip, Ondan soradylar. <sup>5</sup> Isa: «Näçe çöregiňiz bar?» diýip, olaryň özlerinden sorady. Olar: «Ýedi» diýip jogap

\* 7:<sup>31</sup> Sur... Dekapolis... - iň gadymy golýazmalarda: «Sur etrabyndan aýrylyp, Saýdanyň üsti bilen Dekapolis...».

berdiler. <sup>6</sup> Ol märekä ýerde oturmagy buýurdy. Ýedi çöregi alyp, şükür edeninden soň, bölüşdirdi-de, paýlasynlar diýip, şägirtlerine berdi. Olar hem märekä paýladylar. <sup>7</sup> Olaryň biraz balyklary hem bardy. Isa şükür edeninden soň, bulary-da paýlamagy buýurdy. <sup>8</sup> Olar iýip doýdular, artyp galan döwümleri hem ygynap, ýedi sebedi doldurdylar. <sup>9</sup> Iýenler dört müňe golaý adamdy. Onsoň Isa olary ugratdy. <sup>10</sup> Özi bolsa derrew şägirtleri bilen gaýyga münüp, Dalmanuta etrabyyna gitdi.

#### *Fariseýleriň we Hirodesiň hamyrmaýasy*

<sup>11</sup> Fariseýler gelip, Onuň bilen jedelleşmäge başladylar. Ony synajak bolup, Gökden bir alamat görkezmeğini talap etdiler. <sup>12</sup> Ol hem ruhundan ah çekip: «Näme üçin bu nesil alamat talap edýär? Size dogrusyny aýdýaryn, bu nesle hiç bir alamat görkeziljek dälidir» diýdi. <sup>13</sup> Isa olary ol ýerde taşlady-da, gaýyga münüp, beýleki kenara geçdi. <sup>14</sup> Şägirtleri çörek almagy unudan ekenler. Gaýykda ýanlarynda diňe ýekeje çörek bardy. <sup>15</sup> «Sak boluň! Fariseýleriň hamyrmaýasyndan, Hirodesiň hamyrmaýasyndan ägä boluň» diýip, Isa olara duýduryş berdi. <sup>16</sup> Olar bolsa özara çekişip: «Çöregimiz ýok» diýişýärdiler. <sup>17</sup> Isa muny bilip, olara şeýle diýdi: «Näme üçin çöregimiz ýok diýişip çekişýärsiňiz? Entek-de, akyl ýetirmeyärsiňizmi, düşümeýärsiňizmi? Ýürekleriňiz entek-de gatyly? <sup>18</sup> Gözli bolup, görmeýärsiňizmi? Gulakly bolup, eşitmeýärsiňizmi? Bolup geçenler ýadyňyza düşmeýärmidi? <sup>19</sup> Men baş çöregi baş müň adama bölänimde, galan döwümlerden näçe sebet doldurypdyňyz?» Olar: «On iki» diýdiler. <sup>20</sup> «Ýedi çöregi dört müň adama bölänimde, galan döwümlerden näçe sebet doldurypdyňyz?» Olar: «Ýedi» diýdiler. <sup>21</sup> Isa: «Entek hem düşümeýärsiňizmi?» diýdi.

#### *Betsaýdada kör adam sagaldylýar*

<sup>22</sup> Onsoň Betsaýda geldiler. Ol ýerde bir kör adamy Onuň ýanyna getirip, oňa elini degirsin diýip ýalbardylar. <sup>23</sup> Isa kör adamyň elinden tutup, ony obanyň daşyna çykardy. Onuň gözlerine tükürüp, ellerini üstünde goýup: «Bir zat görýärsiňmi?» diýip sorady.

<sup>24</sup> Ol hem ýokaryk seredip: «Adamlary görýäriň, olar ýöräp barýan agaçlar ýaly bolup görünýär» diýdi. <sup>25</sup> Onsoň Isa ýene-de ellerini onuň gözlerine goýdy. Kõr çinerilip seretdi, şypa tapyp, bar zady aýyl-saýyl gördi. <sup>26</sup> Isa: «Oba barma, muny obada hiç kime aýtma» diýip, ony öýüne iberdi.

*Petrusnyň Mesihi tanamagy*

<sup>27</sup> Isa şägirtleri bilen Kaýsariýa-Filipi etrabyndaky obalara gitdi. Ýolda şägirtlerinden: «Adamlar Maňa kim diýýärler?» diýip sorady. <sup>28</sup> Olar-da: «Çokundyryjy Ýahýa, kábiri Ýlyas, kábiri-de pygamberleriň biri diýýärler» diýip jogap berdiler. <sup>29</sup> Isa olardan: «Siz Maňa kim diýýärsiňiz?» diýip sorady. Petrus: «Sen Mesih» diýip jogap berdi. <sup>30</sup> Onsoň Isa olara Özi hakda hiç kime hiç zat aýtmazlygy tabşyrdy.

*Isa ölüp direljegini önünden aýdýar*

<sup>31</sup> Ynsan Oglunyň köp görgi görmelidigi, yaşulular, baş ruhanlylar we kanunçylar tarapyndan ret edilmelidigi, öldürilmelidigi, üç günden soň direlmelidigi hakda olara sapak bermäge başlady. <sup>32</sup> Ol bu sözleri açyk aýtdy. Petrus bolsa Ony bir çete çekip, Onuň aýdanlaryna garşy çykmaga başlady. <sup>33</sup> Emma Isa öwrülip, şägirtlerine seredip: «Çekil önümden, şeytan! Sen Hudaý işlerini däl, ynsan işlerini oýlanýarsyň» diýip, Petrusa käýedi. <sup>34</sup> Isa märeke bilen Öz şägirtlerini ýanyna çagyryp, olara şeýle diýdi: «Kim Meniň yzma eýermek isleýän bolsa, özüni inkär etsin-de, haçyny alyp yzma düşsün. <sup>35</sup> Çünki kim janyny halas etmek islese, ony ýitirer, ýöne kim janyny Meniň we Hoş Habaryň ugrunda ýitirse, ony halas eder. <sup>36</sup> Sebäbi bir adam bütin dünýäni gazanyp-da, öz janyny ýogaltsa, oňa näme peýdasy bar? <sup>37</sup> Adam öz janyna derek näme berip biler? <sup>38</sup> Bu zynahor, günäkär nesliň içinde kim Menden we Meniň sözlerimden utansa, Ynsan Ogly-da mukaddes perişdeleri bilen bilelikde Atasynyň şöhraty bilen gelen mahaly ondan utanar».

**9-NJY BAP**

<sup>1</sup> Ol olara şeýle diýdi: «Size dogrusyny aýdýaryn, bu ýerde duranlaryň arasynda Hudaýyň Patşalygynyň gudrat bilen gelenini görmezden ön ölümi datmajak kábiri adamlar bar».

*Isanyň görnüşi üýtgeýär*

<sup>2</sup> Isa alty günden soň Petrusy, Ýakuby we Ýahýany ýanyna alyp, aýratyn olary bir beýik dagyň üstüne çykardy. Şol ýerde olaryň gözleriniň alnynda Onuň görnüşi üýtgedi. <sup>3</sup> Egin-eşiği ýaldyrap, şeýle bir agardy welin, ýer ýüzünde hiç bir ýuwujynyň ony beýle agardyp biljek gümany ýokdy. <sup>4</sup> Olara Ýlyas bilen Musa göründi. Olar Isa bilen gepleşip durdular. <sup>5</sup> Petrus Isa: «Mugallym! Bize bu ýerde bolmak gowy, üç çadyr guraly: biri Saňa, biri Musa, biri Ýlyasa» diýdi. <sup>6</sup> Ol näme diýjegini bilmeýärdi, çünki gaty gorkupdylar. <sup>7</sup> Bir bulut gelip, olara kölege saldy. Bulutdan: «Bu Meniň söýgüli oglum! Ony diňläň» diýen owaz geldi. <sup>8</sup> Birden, töweklerine seredenlerinde, ýanlarynda Isadan başga hiç kime gözleri düşmedi. <sup>9</sup> Dagdan inip gelyärkäler, Isa olara Ynsan Ogly ölümden direlýänçä gören zatlaryny hiç kime aýtmazlygy buýurdy. <sup>10</sup> Olar bu sözi ýüreklerinde saklap, Onuň näme diýmek isleýänini biri-birlerinden sorasýardylar. <sup>11</sup> Olar Isadan: «Näme üçin kanunçylar önürti Ýlyas gelmelidir diýýärler?» diýip soradylar. <sup>12</sup> Ol hem olara şeýle diýdi: «Dogrudan-da, Ýlyas önürti gelip, hemme zady düzeder, ýöne näme üçin Ynsan Oglunyň köp görgi görüp-de, ret edilmegi ýazylypdyr? <sup>13</sup> Men size aýdýaryn: Ýlyas geldi, ol hakda ýazylyşy ýaly, oňa halanlaryny etdiler».

*Dilsiz ruh ýolugan oglanyň sagaldylyşy*

<sup>14</sup> Beyleki şägirtleriň ýanlaryna gelenlerinde, olaryň daşyny alyp duran märekäni, olar bilen jedelleşip duran kanunçylary gördüler. <sup>15</sup> Isany göreňde, märeke gaty geňigendi, hemmeler derrew ylgaşyp gelip, Oňa salam berdiler. <sup>16</sup> Isa olardan: «Bular bilen näme hakda jedelleşýärsiňiz?» diýip sorady. <sup>17</sup> Märekäniň içinden biri Oňa şeýle jogap berdi: «Mugallym, Saňa oglumy getirdim, oňa

bir dilsiz ruh ýolugypdyr. <sup>18</sup> Ony tutan ýerinde ýere urýar. Oglan agzyny köpürjikledip, dişlerini gyjrdadyp, gatap galýar. Seniň şägirtlerinden ruhy çykarmaklaryny haýyş etdim, ýöne olar başarmadylar». <sup>19</sup> Isa olara: «Eý, imansyz nesil, Men haçana çenli siz bilen bile bolaýyn? Haçana çenli size çydaýyn? Oglany Meniň ýanyma getirin» diýdi. <sup>20</sup> Olar ony Isanyň ýanyna getirdiler. Ruh Isany gören badyna, oglany gaty silterledi. Oglan ýere ýykylyp, agzyny köpürjikledip, togalanmaga başlady. <sup>21</sup> Isa oglanyň kakasyndan: «Munuň beýle bolanyňa näçe wagt boldy?» diýip sorady. Kakasy: «Çagalygyndan bäri şeýle. <sup>22</sup> Ruh ony heläklemek bolup, telim gezek oda, suwa atdy. Eliňden bir zat gelse, bize haýpyň gelsin, kömek et!» diýdi. <sup>23</sup> Isa oňa: «Imanyň bar bolsa, iman\* edýän üçin hemme zat mümkindir!» diýdi. <sup>24</sup> Şol bada oglanyň kakasy aglap gygyrdy: «Iman edýäriň, imansyz bolmazlygym üçin maňa kömek et!» <sup>25</sup> Isa märekäniň ylgaşyp gelyänini görüp: «Eý, gün hem lal ruh! Saňa buýurýaryn, oglandan çyk, oňa gaýdyp girme!» diýip, arwaha käýedi. <sup>26</sup> Arwah-da gygyryp, oglany has beter silterläp, daşyna çykdy. Oglan ölene meňzeyärdi, şonuň üçin märekäniň köpüsi: «Ol öldi» diýişýärdi. <sup>27</sup> Emma Isa onuň elinden tutup galdyrdy, ol hem ör turdy.

<sup>28</sup> Isa öýe girenden soň, şägirtleri öz-özlerikä Ondan: «Biz näme üçin ruhy çykaryp bilmedik?» diýip soradylar. <sup>29</sup> Isa olara: «Bu hili ruhlary dogadan, orazadan başga hiç bir zat bilen çykaryp bolýan däldir» diýdi. <sup>30</sup> Ol ýerden çykyp, Jeliläniň üstünden geçdiler. Isa muny hiç kimiň bilmegini islemeýärdi. <sup>31</sup> Ol şägirtlerine sapak berýärkä şeýle diýipdi: «Ynsan Ogly ynsan eline berler, Ony öldürerler, ýöne öldürenlerinden üç gün soň Ol direler». <sup>32</sup> Emma olar bu söze düşünmediler, soramaga-da çekindiler.

#### *In uly kim?*

<sup>33</sup> Olar Kapernauma bardylar. Öýe girenden soň, Isa olardan: «Ýolda näme hakda jedelleşýärdiňiz?» diýip sorady. <sup>34</sup> Emma olaryň hiç birinden ses çykmany. Çünki ýolda biri-birleri bilen kimiň

\* 9:23 *Imanyň bar bolsa, iman... - in gadymy golyazmalarda: «Elimden gelse? Iman...».*

uludygy hakda jedelleşýärdiler. <sup>35</sup> Isa oturyp, Onkileri ýanyna çagyrdy. Olara: «Biri ilkinji bolmak isleýän bolsa, hemmäniň soňkusy, hemmäniň hyzmatkäri bolmalydyr» diýdi. <sup>36</sup> Onsoň bir çagany alyp, olaryň ortasynda duruzdy-da, ony gujaklap, olara şeýle diýdi: <sup>37</sup> «Kim şunuň ýaly çagalaryň birini Meniň adymdan kabul etse, Meni kabul etdigidir. Kim-de Meni kabul etse, Meni däl, Meni Ýollany kabul eder».

#### *Bize garşy bolmadyk biziň tarapdarymyzdyr*

<sup>38</sup> Ýahýa Oňa şeýle diýdi: «Mugallym! Biz Seniň adyň bilen jynlary çykarýan, ýöne biziň yzmyza eýermeýän bir adamy görüp, ony bökdedik, çünki ol biziň yzmyza eýerenok». <sup>39</sup> Isa oňa şeýle diýdi: «Ony bökdemän! Çünki Meniň adym bilen mugjyza edip-de, derrew yzysüre Meni ýamanlap biljek adam ýokdur. <sup>40</sup> Kim bize garşy bolmasa, biziň tarapdarymyzdyr. <sup>41</sup> Size dogrusyny aýdýaryn, Mesihe baglydygyňyz üçin, kim Meniň adym bilen size bir käse suw berse, ol asla sylagsyz galmaz».

#### *Bir adama günä etdirmegiň jezasy*

«<sup>42</sup> Kim Maňa iman eden bu çagalardan biriniň günä etmegine sebäp bolsa, boýnundan uly degirmen daşy asylyp, deňze zyňlymak onuň üçin has gowy bolar. <sup>43</sup> Eliň seniň günä etmegiňe sebäp bolsa, ony kes. Saňa çolak bolup ýaşayşa gowuşmak, iki elli bolup sönmez oda, dowzaha gitmekden gowudyr. <sup>44</sup> Ol ýerde olaryň gurdy ölyän däldir, ody sönýän däldir. <sup>45</sup> Eger aýagyň seniň günä etmegiňe sebäp bolsa, ony kes. Saňa agsak bolup ýaşayşa gowuşmak, iki aýakly bolup dowzaha, sönmez oda zyňlymakdan gowudyr. <sup>46</sup> Ol ýerde olaryň gurdy ölyän däldir, ody sönýän däldir. <sup>47</sup> Gözüň seniň günä etmegiňe sebäp bolsa, ony oýup çykar. Saňa yeke gözli bolup Hudaýyň Patşalygyna girmek, iki gözli bolup dowzaha zyňlymakdan gowudyr. <sup>48</sup> Ol ýerde olaryň gurdy ölyän däldir, ody sönýän däldir. <sup>49</sup> Çünki hemmeler ot bilen duzlanar, hemme gurbanlar duz bilen duzlanar. <sup>50</sup> Duz gowy zatdyr, ýöne duz şorlugyny ýitirse, onda oňa näme bilen tagam berler? Içniizde duz bolup, araňyzda parahatlyk bolsun».

**10-NJY BAP***Talak barada sorag*

<sup>1</sup> Isa ol ýerden gidip, Ýahuda çäklerine, Iordan derýasynyň aňyrsyna bardy. Onuň daşyna ýene-de bir topar märeke ýygmanyşyp, Ol ýene-de adaty boýunça olara sapak bermäge durdy. <sup>2</sup> Birnäçe fariseý gelip, Ony synamak üçin: «Bir adamyň aýalyny aýrmanygy dogrumydyr?» diýip sorady. <sup>3</sup> «Musa size nähili tabşyryk beripdir?» diýip, Isa olaryň özlerinden sorady. <sup>4</sup> Olar-da: «Musa talak hatyny ýazyp, aýrmanygy ygtyýar beripdir» diýdiler. <sup>5</sup> Isa olara şeýle diýdi: «Musa bu tabşyrygy siziň doňýürekdiňiz zerarly ýazdy. <sup>6</sup> Emma ýaradylyşyň başynda Hudaý olary „erkek we aýal edip ýaratdy“. <sup>7</sup> Şonuň üçin erkek adam ata-enesini terk edip, aýalyna goşular. <sup>8</sup> Onsoň ikisi bir ten bolar“. Şunluk bilen, olar indi iki däl, bir tendir. <sup>9</sup> Şeýlelikde, Hudaýyň goşanyňy adam aýrmany». <sup>10</sup> Şägitleri Oňa öýde bu barada ýene sorag berdiler. <sup>11</sup> Isa olara: «Kim aýalyny aýryp, başga aýala öylense, oňa garşy zyna edýändir. <sup>12</sup> Aýal-da äriden aýrylyp, başga erkege barsa, zyna edýändir» diýip jogap berdi.

*Isa çagalara ak pata berýär*

<sup>13</sup> Olara elini degirsin diýip, çagalary Isanyň ýanyna getirdiler. Şägitleri bolsa olary getirenlere käýediler. <sup>14</sup> Isa muny göreňde, gaharlanyp, olara şeýle diýdi: «Degmäň, çagalalar Meniň ýanyma gelsin, olary bökdemäň, çünki Hudaýyň Patşalygy şular ýalylyryňkydyr. <sup>15</sup> Size dogrusyny aýdýaryn, kim Hudaýyň Patşalygyny bir çaga ýaly kabul etmese, ol ýere asla girip bilmez». <sup>16</sup> Ol çagalary gujaklap, elini üstlerinde goýup, olara ak pata berdi.

*Baylyk we ebedi ýaşayyş*

<sup>17</sup> Isa ýola düşüp barýarka, bir adam ylgap geldi-de, önünde dyza çöküp: «Eý, ýagşy Mugallym! Men ebedi ýaşayşy miras alar ýaly näme etmeli?» diýip, Ondan sorady. <sup>18</sup> Isa oňa şeýle jogap berdi: «Näme üçin Maňa ýagşy diýýärsiň? Bir Hudaýdan başga hiç kim ýagşy dälidir. <sup>19</sup> Sen tabşyryklary bilýänsiň: „Adam öldürme,

zyna etme, ogrulyk etme, ýalan güwälik berme, hiç kimi talama, ataňy, eneňi syla“». <sup>20</sup> Ýaňky adam Oňa: «Men ýaşlygymdan bäri bularyň baryny berjaý edip gelyärim» diýdi. <sup>21</sup> Isa oňa söýgi bilen seredip: «Seniň bir zadýň kem, bar, nämäň bar bolsa sat-da, garyplara ber, Gökde hazynaň bolar. Onsoň gel-de, Meniň yzyna düş» diýdi. <sup>22</sup> Bu sözlere ýaňky adamyň mazasy gaçyp, ol ýerden tukat bolup gitdi. Çünki onuň köp mal-mülki bardy. <sup>23</sup> Isa töwergine seredip, şägitlerine: «Barlylara Hudaýyň Patşalygyna girmek nähili çetin!» diýdi. <sup>24</sup> Şägitler Onuň sözlerine geňirgenişdiler. Isa ýene olara şeýle diýdi: «Oglanlar, baýlyga bil baglaýanlara Hudaýyň Patşalygyna girmek nähili çetin! <sup>25</sup> Bir düýäniň iňňäniň gözünden geçmegi barly adamyň Hudaýyň Patşalygyna girmeginden aňsatdyr». <sup>26</sup> Şägitler çakdanaşa geňirgenişip, biri-birlerine: «Onda, kim halas bolup biler?» diýişdiler. <sup>27</sup> Isa olara seredip: «Ynsanlaryň muňa mümkinçiligi yok, ýöne Hudaý üçin beýle däl - Hudaý üçin ähli zat mümkin» diýdi. <sup>28</sup> Petrus Oňa: «Ine, biz ähli zadymyzy taşlap, Seniň yzyňa düşdük» diýip başlady. <sup>29</sup> Isa şeýle diýdi: «Size dogrusyny aýdýaryn, Meniň hatyram üçin, Hoş Habaryň hatyrasy üçin öýüni, doganlaryny, uýalaryny, enesini, atasyny, oglan-uşagyňy ýa ýerlerini taşlap-da, <sup>30</sup> şindi, bu zamanda çekjek azaplary bilen birlikde, yüz esse edip öýler, doganlar, uýalar, eneler, atalar, oglan-uşaklar, ýerler we geljek döwürde ebedi ýaşayş almajak ýokdur. <sup>31</sup> Ýöne köp ilkinjiler iň soňkular, iň soňkular hem ilkinjiler bolar».

*Isa ölüp direljegini ýene aýdýar*

<sup>32</sup> Olar ýola düşüp, Iýerusalime bakan barýardylar. Isa önlerinden yöräp barýardy. Şägitler geňirgenişýärdi, yzyna düşüp barýanlar hem gorky içindediler. Ol ýene-de Onkileri bir çete çekdi-de, Özüne näme boljagy hakda gürrüň bermäge başlap, <sup>33</sup> Şeýle diýdi: «Ine, Iýerusalime barýarys. Ynsan Ogly baş ruhanylara, kanunçylara tabşyrylar. Ony ölüme höküm edip, milletlere tabşyrlar. <sup>34</sup> Oňa gülerler, üstüne tükürerler, Ony gamçylap, öldürerler we üçünji günde\* Ol direler».

\* 10:34 *Üçünji günde* - iň gadymy golýazmalarda: «üç günden soň».

*Ýakup bilen Ýahýanyň dilegi*

<sup>35</sup> Zebedeýiň ogullary Ýakup bilen Ýahýa Isanyň ýanyna baryp, Oňa: «Mugallym! Biz Senden näme dilesek, şony ýerine ýetirmegiňi isleýäris» diýdiler. <sup>36</sup> «Siziň üçin näme etmegimi isleýärsiňiz?» diýip, Isa olardan sorady. <sup>37</sup> Olar hem: «Öz şöhratyňda birimiziň sagyňda, birimiziň çepiňde oturmagymyza rugsat et» diýdiler. <sup>38</sup> Emma Isa olara: «Siz näme dileýäniňizi bilmeýärsiňiz. Siz Meniň içjek käsämden içip bilersiňizmi? Ýa Meniň çokunuşym bilen çokunyp bilersiňizmi?»\* diýdi. <sup>39</sup> Olar-da Oňa: «Muny edip bilersiz» diýdiler. Isa olara şeýle diýdi: «Siz Meniň içjek käsämden içersiňiz. Meniň çokunuşym bilen çokunarsyňyz. <sup>40</sup> Ýöne size sagymda ýa çepimde oturmaga rugsat bermek Meniň elimde däl. Bu kimler üçin taýynlanan bolsa, şolar üçindir». <sup>41</sup> Beýleki on şägirt muny eşidip, Ýakup bilen Ýahýa gaharlanmaga başladylar. <sup>42</sup> Isa olary ýanyna çagyryp, şeýle diýdi: «Özüňiz bilýärsiňiz, milletleriň arasynda başlyk saýylyanlar olara agalyk edýär, ululary-da olara ygtyýar bilen baştutanlyk edýär. <sup>43</sup> Siziň arazyňda beýle bolmasyn. Araňyzda kim uly bolmak isleýän bolsa, beýlekileriň hyzmatkari bolsun. <sup>44</sup> Araňyzda kim ilkinji bolmak isleýän bolsa, hemmäniňizi guly bolsun. <sup>45</sup> Çünki Ynsan Ogly-da Özüne hyzmat edilmegi üçin däl, eýsem, hyzmat etmek üçin, köpleriň ugrunda janyny töleg hökmünde bermek üçin geldi».

*Bartimaý körüň gözi açylyar*

<sup>46</sup> Onsoň Eriha geldiler. Isa şägirtleri we uly märeke bilen Erihadan çykyp barýarka, Timaý ogly Bartimaý atly bir kör ýoluň kenarynda dilegçilik edip otyrdy. <sup>47</sup> Ol bu gelyäniň nasyrally Isadygyny eşidip: «Eý, Dawut Ogly Isa! Maňa rehimi et!» diýip, gygyrmaga durdy. <sup>48</sup> Köp adamlar sesini çykarmasyn diýip, oňa käýediler, emma ol öňküden hem gaty ses bilen: «Eý, Dawut Ogly! Maňa rehimi et!» diýip gygyrdy. <sup>49</sup> Isa aýak çekip: «Ony çagyryň» diýdi.

\* 10:38 Bu ýerde Isa görjek görgülerinden we haçdaky ölümünden söz açýar.

Köri çagyryp oňa: «Batyr bol, tur, seni çagyryň» diýdiler. <sup>50</sup> Ol hem donuny taşlap turdy-da, Isanyň ýanyna geldi. <sup>51</sup> Isa ondan: «Seniň üçin näme etmegimi isleýärsiň?» diýip sorady. Kör adam: «Ussat, gözüm görsün» diýdi. <sup>52</sup> Isa hem oňa: «Bar, imanyň saňa şypa berdi» diýdi. Onuň gözleri derrew görüp, ýol bilen Isanyň yzyna düşüp gidiberdi.

**11-NJI BAP***Isanyň Iýerusalime girişi*

<sup>1</sup> Iýerusalime golaýlap, Zeýtun dagynyň etegindäki Beýtfajy bilen Beýtaniýa gelip ýetenlerinde, Isa öz şägirtlerinden ikisini ýollap, <sup>2</sup> olara şeýle diýdi: «Öňüňizdäki oba baryň. Obanyň içine giren badyňyza daňlygy duran bir taýhar taparsyňyz, üstüne şu wagta çenli hiç kim münen däl. Ony çözüň-de, alyp geliň. <sup>3</sup> Eger biri size: „Näme üçin beýle edýärsiňiz?“ diýse, „Bu taýhar Rebbe gerek, ynha yzyna iberer“ diýip aýdyň».

<sup>4</sup> Olar gitdiler. Köçede bir gapynyň ýanynda daňlygy duran bir taýhary tapyp, ony çözdüler. <sup>5</sup> Ol ýerde duranlaryň käbiri olara: «Näme üçin taýhary çözüärsiňiz?» diýdiler. <sup>6</sup> Olar-da Isanyň aýdanyny aýtdylar. Onsoň ýaňky adamlar olary goýberdiler. <sup>7</sup> Taýhary Isanyň ýanyna getirip, öz egin-eşiklerini onuň üstüne atdylar. Isa-da taýharyň üstüne mündi.

<sup>8</sup> Köp adamlar egin-eşiklerini, käbirleri-de baglardaky agaçlardan kesen şahalaryny ýola düşediler. <sup>9</sup> Öňden barýanlar, yzdan gelyänler: «Hosanna! Rebbiň adyndan gelyän gutly bolsun! <sup>10</sup> Atamyz Dawudyň golaýlap gelyän patyşalygy gutly bolsun! In ýokarlarda hosanna!» diýip gygyryşýardylar.

<sup>11</sup> Isa Iýerusalime baryp, ybadathana girdi. Daş-töweregindäki ähli zatlara göz aýlaşdyrandan soň, wagt hem gijigeni üçin, Onkiler bilen bilelikde Beýtaniýa gitdi.

*Injir agajyna gargyş*

<sup>12</sup> Ertesi gün Beýtaniýadan çykanlarynda, Isa aýkdy. <sup>13</sup> Uzagrakda yaprakly bir injir agajyna gözi düşende, ondan bir zat tapmazmykam diýip, agaja tarap gitdi. Onuň ýanyna gelende, yapraklardan

başga hiç zat tapmady. Çünki injiriň wagty dälidi. <sup>14</sup> Isa agaja: «Mundan beýläk hiç kim senden asla ýmiş ýemesin!» diýdi. Şä-girtleri hem muny eşitdiler.

*Isa satyjylary ybadathanadan kowýar*

<sup>15</sup> Iýerusalime geldiler. Isa ybadathana girip, içerdäki satyjylary, alyjylary kowmaga durdy. Pul çalyşyanlaryň tekjelerini, kepderi satýanlaryň oturgyçlaryny düňderdi. <sup>16</sup> Hiç kimiň ybadathananyň içinden goş gatnatmagyna rugsat etmedi. <sup>17</sup> Olara sapak berip, şeýle diýdi: «„Meniň öýüme bütin milletleriň doga öýi diýler“ diýip ýazylygy dälmi? Emma siz muny garakçylaryň sürenine dönderdiňiz». <sup>18</sup> Baş ruhanylar we kanunçylar muny eşidip, Ony heläk etmegiň küyüne düşdüler. Olar Isadan gorkýardylar, çünki bütin halk Onuň taglymatyna täsin galýardy. <sup>19</sup> Agşam düşende, Isa şäherden çykyp gitdi.

*Injir agajyndan alynmaly sapak*

<sup>20</sup> Ertir ir bilen geçip barýarkalar, injir agajynyň köki bilen gurdygyny gördüler. <sup>21</sup> Petrus bolup geçeni ýatlap: «Mugallym! Ine, Seniň gargan injir agajyň gurapdyr» diýdi. <sup>22</sup> Isa olara şeýle jogap berdi: «Hudaýa imanyňyz bolsun. <sup>23</sup> Size dogrusyny aýdýaryn, kim ýüreginde şübhä ýol bermän, diýýäniniň boljakdygyna iman edip, şu daga: „Göteril-de, deňze zyňyl“ diýse-de, onuň diýeni bolar. <sup>24</sup> Munuň üçin size diýýärim: doga bilen dilän ähli zadyňyzy aljagyňyza iman ediň, ol size berler. <sup>25</sup> Gökdäki Ataňyz siziň ýazyklaryňyzy bagyşlar ýaly, birinden öýke-kinäňiz bar bolsa, doga etmäge duran mahalyňyz siz-de ony bagyşlaň. <sup>26</sup> Siz bagyşlamasaňyz, Gökdäki Ataňyz hem siziň ýazyklaryňyzy bagyşlamaz».

*Isanyň ygtyýary*

<sup>27</sup> Olar ýene Iýerusalime geldiler. Isa ybadathanada gezmeläp ýörkä, baş ruhanylar, kanunçylar we ýaşulular ýanyna gelip, <sup>28</sup> Oňa: «Sen haýsy ygtyýar bilen bu zatlary edýärsiň? Ýa bulary etmäge Saňa bu ygtyýary kim berdi?» diýdiler. <sup>29</sup> Isa-da olara şeýle diýdi: «Men sizden bir zat sorajak. Maňa jogap beriň, Men-de size bu

zatlary haýsy ygtyýar bilen edýänimi aýdaýyn: <sup>30</sup> Ýahýanyň çokundurmasy Gökdenmidi ýa ynsandan?» <sup>31</sup> Olar-da özara pikir alşyp, şeýle diýdiler: «Biz: „Gökden“ diýsek, Ol bize: „Onda näme üçin oňa iman getirmediniňiz?“ diýer. <sup>32</sup> Emma ynsandan diýsek...» Olar halkdan gorkýardylar. Çünki hemmeler Ýahýany çyn pygamber saýýardy. <sup>33</sup> Olar Isa jogap berip: «Biz bilmeýäris» diýdiler. Isa-da olara: «Menem size bu zatlary haýsy ygtyýar bilen edýänimi aýtmaryn» diýdi.

**12-NJI BAP**

*Üzümlük we bagbanlar tymsaly*

<sup>1</sup> Isa olara timsallar bilen gürrüň bermäge durdy: «Bir adam üzüm agaçlaryny oturdyp, daşyna haýat aýlaýar. Üzümi sykmak üçin bir çukur gazýar, bir-de diň salyp, üzümligi bagbanlara ekerine berýär-de, uzak ýola gidýär. <sup>2</sup> Möwsümi gelende, üzümligi miwesinden alyp gel diýip, bir hyzmatkärini bagbanlara iberýär. <sup>3</sup> Emma olar ony tutup ýenjip, boş kowup goýberýärler. <sup>4</sup> Üzümligiň eyesi ýene başga bir hyzmatkärini iberýär. Olar onuň kellesini ýaryp, biabraý edýärler. <sup>5</sup> Ýene birini iberýär, muny öldürýärler. Ýene köp hyzmatkärini iberýär. Bularyň-da käbirini ýenjip, käbirini hem öldürýärler. <sup>6</sup> Üzümligiň eyesiniň ýene bir adamy bar eken, ol-da özüniň söýýän ýekeje ogly eken. „Oglumy sylarlar“ diýip, iň soňy bagbanlara ogluny iberýär. <sup>7</sup> Emma bagbanlar biri-birlerine: „Mirasdar şu, geliň, şuny öldüreläň, miras bize galar“ diýişýärler. <sup>8</sup> Ony tutup öldürýärler-de, üzümlükden daşaryk taşlaýarlar. <sup>9</sup> Indi üzümligiň eyesi näme eder? Ol gelip, bu bagbanlary heläk eder-de, üzümligi başgalaryna berer. <sup>10</sup> Siz bu Ýazgyny okamadyňyzmy? „Ussalaryň ret eden daşy, burçuň başy boldy. <sup>11</sup> Bu Rebbiň edenidi, biziň gözümize bir täsinlik“. <sup>12</sup> Ony tutjak boldular, çünki bu timsaly özlerine kakdyryp aýdanyny aňdylar. Ýöne halkdan gorkup, Ony taşlap gitdiler.

*Kaýsaryňky kaýsara*

<sup>13</sup> Isany gepde tutjak bolup, fariseýleriň, hirodesçileriň birnäçesini Onuň ýanyna iberdiler. <sup>14</sup> Olar hem gelip, Oňa şeýle diýdiler: «Mugallym! Biz Seniň dogruçyldygyňy, hiç kime ýaranjak

bolmaýandygyny bilýäris, çünki Sen adamlaryň derejesine bakman, Hudaýyň ýoluny hakykat ýüzünden öwredýärsiň. Kaýsara salgyt tölemek dogrumy ýa dälmi? Tölälimi ýa tölemälimi?»<sup>15</sup> Isa olaryň ikiýüzlüligini bilip, şeýle diýdi: «Meni näme üçin synaýarsyňyz? Maňa bir dinar getirin, göreýin». <sup>16</sup> Olar hem getirdiler. Isa olara: «Bu surat bilen ýazgy kimiňki?» diýdi. Olar-da Oňa: «Kaýsaryňky» diýdiler. <sup>17</sup> Isa olara: «Kaýsaryňkyny kaýsara, Hudaýyňkyny Hudaýa beriň» diýdi. Olar Oňa aňka-taňka boldular.

#### *Direliş barada sorag*

<sup>18</sup> Isanyň ýanyna ölümden direlme ýokdur diýýän saddukeýler gelip, Oňa şeýle sorag berdiler: «<sup>19</sup> Mugallym! Musa bize, bir adamyň dogany zürýatsyz ölüp, zynda aýaly galsa, dogany onuň aýalyny alyp, doganyna nesil ýetişdirmelidir diýip ýazypdyr. <sup>20</sup> Ýedi dogan bardy. Birinjisi bir aýal aldy, ýöne zynda nesil galdyрман öldi. <sup>21</sup> Ikinjisi şol aýaly aldy, ol hem zynda nesil galdyрман öldi. Olaryň üçünjisi hem şeýle boldy. <sup>22</sup> Ýedisi-de nesil galdyrmady. Olardan soň aýal hem öldi. <sup>23</sup> Ölüleriň direlen mahaly, olar direlenlerinde, ol haýsysynyň aýaly bolar? Çünki ýedisi hem ony aýal edinipdiler. <sup>24</sup> Isa olara şeýle jogap berdi: «Siz Mukaddes Ýazgylary we Hudaýyň gudratyny bilmän ýalňyşmaýarsyňyzmy? <sup>25</sup> Çünki ölümden direlen mahallary olar öýlenmän, äre çykman, Gökdäki perişdeler ýaly bolarlar. <sup>26</sup> Ölüleriň direlişine gelenimizde bolsa, Musanyň kitabynyň ýanan çaly baradaky babynda siz Hudaýyň oňa: „Men Ybraýymyň, Yshagyň, Ýakubyň Hudaýydyryn“ diýip ýazanyny okamadyňyzmy? <sup>27</sup> Ol ölüleriň däl, dirileriň Hudaýydyr; siz gaty ýalňyşýarsyňyz».

#### *Iň uly tabşyryk*

<sup>28</sup> Golaýa gelip, olaryň çekişmelerini eşiden kanunçylardan biri Isanyň olara gowy jogap berenini görüp, Ondan: «Haýsy tabşyryk ähli tabşyryklaryň birinjisidir?» diýip sorady. <sup>29</sup> Isa şeýle jogap berdi: «Birinji tabşyryk şu: „Diňle, eý Ysraýyl! Hudaýymyz Reb ýalňyz Rebdir. <sup>30</sup> Öz Hudaýyň Rebbi bütün ýüregiň, bütün janyň, bütün düşünjäň, bütün güýjüň bilen söý!“ <sup>31</sup> Ikinjisi şu: „Goňşyňy

özün ýaly söý!“ Bulardan uly tabşyryk bolmaz». <sup>32</sup> Kanunçy Oňa şeýle diýdi: «Eý, ýagşy Mugallym! Sen „Ol birdir, Ondan başgasy yokdur“ diýip, dogry aýtdyň. <sup>33</sup> Ony bütün ýürek bilen, bütün düşünje bilen, bütün güýç bilen söymeklik, goňşyňy özün ýaly söymeklik ýaklyýan sowgatlaryň, kesilýän gurbanlaryň hemmesinden artykdyr. <sup>34</sup> Isa onuň paýhasly jogap berenini görüp: «Sen Hudaýyň Patyşalygyndan uzak dälsiň» diýdi. Şondan soň Ondan bir zat soramaga hiç kim ýürek etmedi.

#### *Mesih kimiň ogly?*

<sup>35</sup> Isa ybadathanada sapak berip otyrka, şeýle diýdi: «Kanunçylar nähili Mesih Dawudyň Ogludyr diýýärler? <sup>36</sup> Dawudyň özi Mukaddes Ruhdan ylham alyp, şeýle diýipdir: „Reb Meniň Reb-bime diýdi: Duşmanlaryňy aýaklaryň astynda basgançak edip goýyançam, Meniň sagymda otur“. <sup>37</sup> Dawudyň özi Oňa Reb diýýär. Ol nähili onuň ogly bolýar?» Uly märeke Ony hezil edip diňleýärdi.

#### *Isa ikiýüzli kanunçylary ýazgarýar*

<sup>38</sup> Isa öwredip diýýärdi: «Kanunçylardan ägä boluň! Olar uzyn geýimler geýnip gezmegi, bazar ýerinde salam almagy, <sup>39</sup> sinagogalarda baş kürsüleri, zyýapatlarda töri halaýandyr. <sup>40</sup> Olar dul hatynlaryň öýlerini talap, göz üçin uzyn-uzyn dogalar okan bolýandyrlar. Bular has agyr jeza sezewar bolarlar».

#### *Dul hatynyň leptasy*

<sup>41</sup> Isa hazynanyň garşysynda hazyna pul atýan halky synlap otyrdy. Köp baý adamlar kän pul atdylar. <sup>42</sup> Bir garyp dul hatyn gelip, hazyna iki lepta, ýagny bir kodrant atdy. <sup>43</sup> Isa şägirtlerini ýanyna çagyryp, olara şeýle diýdi: «Size dogrusyny aýdýaryn, şu garyp dul hatyn hazyna pul atýanlaryň hemmesinden kän atdy. <sup>44</sup> Çünki olaryň hemmesi özlerinden artany atdylar, ýöne bu hatyn garyplygyna garamazdan, bütün elde baryny, bütün çörek puluny atdy».

**13-NJI BAP***Ahyrzamanyň alamatlary*

<sup>1</sup> Isa ybadathanadan çykanda, şägirtleriniň biri Oňa: «Mugalym! Gör, ne ajap daşlar, ne ajap jaýlar!» diýdi. <sup>2</sup> Isa oňa: «Bu uly jaýlary görýäňmi? Bu ýerde daş üstünde daş galmaz, hemmesi dargar» diýdi.

<sup>3</sup> Ol Zeýtun dagynda ybadathananyň garşysynda otyrka, Petrus, Ýakup, Ýahýa we Andreas dagy ýekelikde Ondan: <sup>4</sup> «Bize aýt, bu zatlar haçan bolar? Bularyň ählisiniň ýerine ýetjek mahaly näme alamat peýda bolar?» diýip soradylar. <sup>5</sup> Isa-da olara gürrüň bermäge durdy: «Habardar boluň, sizi aldaýmasynlar! <sup>6</sup> Köpler Meniň adym bilen gelip: „Men – Ol“ diýer. Olar köp adamy aldarlar. <sup>7</sup> Uruş seslerini, uruş turanlygy barada habar eşideňizde gorkmaň. Bular bolmalydyr, ýöne entek dünýäniň soňy däl. <sup>8</sup> Çünki millet-millete, patyşalyk-patyşalyga garşy çykar. Aýry-aýry ýerlerde ýer titremeler, açlyklar we belalar ýüze çykar. Bu wakalar burgularyň başlangyjydyr. <sup>9</sup> Emma siz özüňize habardar boluň! Sebäbi sizi mejlislere tabşyryrlar, sinagogalarda ýenjerler. Olara güwälik üçin Men sebäpli sizi hökümdarlaryň, patyşalaryň alnynda durzarlar. <sup>10</sup> Öňürti Hoş Habar bütin milletlere wagyz edilmelidir. <sup>11</sup> Sizi suda tabşyryjak bolup alyp barýarkalar, näme diýjeginizi öňünden gaýgy etmän, şol sagatda size näme berilse, şony diýiň. Çünki gepleýän siz däl-de, Mukaddes Ruhdur. <sup>12</sup> Dogan – dogany, ata – çagasyny ölüme tabşyryr. Çagalar hem ata-enelerine garşy bolup, olary öldürderler. <sup>13</sup> Meniň adym üçin hem meler sizi ýigrener, ýöne soňuna çenli çydan halas bolar. <sup>14</sup> Weýrançylyk getirýän, Daniýel pygamberiň aýdan ýigrenjisiniň bolmaly däl ýerinde duranyňy göreňizde, (okyjy düşüňsin) Ýahudadakylar daglara gaçsyn. <sup>15</sup> Öýüň üçegindäki aşak inip, bir zat almak üçin, içerik girmesin. <sup>16</sup> Ekin meýdanyndaky donuny almak üçin, yzyna öwürülmesin. <sup>17</sup> Ol günlerde göwreli, çaga emdirýän aýallaryň gününe waý! <sup>18</sup> Siz bu waka gyşda bolmasyn diýip dogma ediň. <sup>19</sup> Çünki ol günlerde şeýle bir muşakgat bolar welin, beýle muşakgat Hudaýyň bar eden ýaradylyşynyň başyndan tä şu wagta çenli ne bolandyr, ne-de bolar.

<sup>20</sup> Reb ol günleri gysgaltmadyk bolsady, onda hiç kim halas bolmazdy. Emma Ol saýlan saýlantgylarynyň hatyrasyna ol günleri gysgalttdy. <sup>21</sup> Şonda biri size: „Ine, Mesih şu ýerde“ ýa „Ine, ol ýerde“ diýse, ynanmaň. <sup>22</sup> Çünki ýalan mesihler, ýalan pygamberler döräp, mümkin boldugyça saýlananlary-da azdyrjak bolup, alamatlar, mugjyzalar görkezer. <sup>23</sup> Ägä boluň. Men hemme zady size öňünden aýtdym».

*Mesihniň gelşi*

«<sup>24</sup> Şol günlerde ol muşakgatdan soň, Gün garalar, Aý ysýgyny bermez. <sup>25</sup> Ýylgyzlar Gökden gaçar, Gökäki güýçler titreşer. <sup>26</sup> Şonda Ynsan Oglunyň bulutlar içinde uly gudrat hem şöhrat bilen gelyänini görerler. <sup>27</sup> Şonda Ol perişdelerini ýollap, Öz saýlanlaryny dört tarapdan Ýeriň ujundan tä Gögüň ujuna çenli ýygnar».

*Injir agajyndan alynmaly sapak*

«<sup>28</sup> Injir agajyndan sapak alyň: onuň şahalary ýumşap, ýaprak çykan mahaly tomsuň golaýdygyny bilýärsiňiz. <sup>29</sup> Şonuň ýaly-da, bu zatlaryň bolýanyňy göreňizde, Ynsan Oglunyň golaýdygyny, gapynyň agzyndadygyny bilň. <sup>30</sup> Size dogrusyny aýdýaryn, bütin bu zatlar bolýança, bu nesil dünýäden ötmez. <sup>31</sup> Gök hem ýer öter, ýöne Meniň sözlerim ötmez».

*Bilinmeýän gün we sagat*

«<sup>32</sup> Emma ol günü hem ol sagady hiç kim bilýän däl, ne Gökäki perişdeler, ne-de Ogul, diňe Ata bilýändir. <sup>33</sup> Ägä, oýa boluň, dogma ediň! Çünki siz ol wagtyň haçandygyny bilmeyärsiňiz. <sup>34</sup> Bu uzak ýola çykan adam kimindir. Ol öýünden aýrylyp barýarka, hyzmatkärlerine ygtyýar, her haýsyna-da öz işini berip, gapynyň garawulyna-da oýa bolmagy tabşyryandyr. <sup>35</sup> Şeýlelikde, oýa boluň, çünki siz öý eyesiniň aňsammy, ýary gijemi, horaz gygyrandamy, ertir irdenmi – haçan geljegini bilmeyärsiňiz. <sup>36</sup> Ol birden gelip-de, ukuda üstüňizi basaymasyn. <sup>37</sup> Size aýdýanlarymy hemmeler aýdýaryn: oýa boluň!»



**14-NJI BAP***Isanyň ölümi ýakynlaşýar*

<sup>1</sup> Pesaha – Petir baýramyna iki gün galyppy. Baş ruhanylar, kanunçylar Isany hile bilen tutup öldürmegiň yoluny agtaryardylar. <sup>2</sup> Ýöne welin biri-birlerine: «Baýram günlerinde däl, halk galmagal turzaýmasyn» diýişýärdiler. <sup>3</sup> Isa Beýtaniýada heýwere keselli Simunyň öýünde saçak başynda otyrka, bir aýal içi gym matbaha sap-arassa nard ýagly ak mermer gap bilen gelip, gaby döwdi-de, ýagy Onuň depesinden guýdy. <sup>4</sup> Käbirleri gaharlanyp, biri-birlerine: «Näme üçin bu ýag beýle isrip edildi? <sup>5</sup> Bu ýagy üç yüz dinardan ýokara satyp, garyplara-da paýlap bolardy» diýşip, aýala igendiler. <sup>6</sup> Emma Isa şeýle diýdi: «Oňa degmäh, näme üçin ony ynjdýarsyňyz? Ol Maňa ýagşylyk etdi. <sup>7</sup> Çünki garyplar hemişe siziň ýanyňyzda, olara halan mahalyňyz ýagşylyk edip bilýärsiňiz, ýöne Men hemişe ýanyňyzda bolmaryn. <sup>8</sup> Ol elde baryny etdi, jaýlanmagyma taýýarlyk hökmünde bedenimi öňünden ýagлады. <sup>9</sup> Size dogrusyny aýdýaryn, Hoş Habar bütün dünýäniň niresinde wagyz edilse, bu aýalyň edeni-de ony ýatlamak üçin aýdylar. <sup>10</sup> Onsoň Onkileriň biri bolan Iuda Iskariot Isa döňüklik etmek üçin, baş ruhanylaryň ýanyna bardy. <sup>11</sup> Olar hem muny eşidip begenişdiler, oňa pul bermäge söz berdiler. Ol-da Isany olara tabşyrmak üçin, amatly pursat peýläp gezdi.

*Pesah nahary*

<sup>12</sup> Pesah gurbanynyň kesilýän wagty bolan Petir baýramynyň ilkinji günü şägirtleri Isa: «Pesah gurbanlygyny iýmegiň üçin, nirä baryp taýýarlyk görmegimizi isleýärsiň?» diýdiler. <sup>13</sup> Isa şägirtleriniň ikisini ýollap, olara şeýle diýdi: «Şähere baryň, küze bilen suw alyp barýan bir adama sataşarsyňyz, şonuň yzyna düşüp gidiň. <sup>14</sup> Ol baryp nirä girse, şol öýüň eýesine: „Mugallym: ‘Şägirtlerim bilen Pesah baýramyny geçirer ýaly, Meniň myhman otagym nirede?’ diýip sorayar“ diýiň. <sup>15</sup> Ol hem ýokarky mertebede düşek düşelgi, taýýar giň bir otagy görkezzer, şol ýerde bize taýýarlyk görüň. <sup>16</sup> Şägirtler ýola düşüp, şähere geldiler, ähli zady Isanyň özlerine aýdyşy ýaly, tapyp, Pesahy taýýarladylar.

<sup>17</sup> Aşşam düşende, Isa Onkiler bilen bilelikde geldi. <sup>18</sup> Saçak başynda nahar iýip otyrkalar, Isa: «Size dogrusyny aýdýaryn: siziň biriňiz – Meniň bilen nahar iýip oturan biri Maňa haýynlyk eder» diýdi. <sup>19</sup> Olar hem tukatlanyp, yzly-yzyna Oňa: «Menmi?» diýmäge başladylar. <sup>20</sup> Isa olara şeýle diýdi: «Onkilerden biri – Meniň bilen tabaga çörek batyryp oturanyň biri. <sup>21</sup> Çünki Ynsan Ogly Özi hakda ýazylyşy ýaly barýar, ýöne Ynsan Ogluna haýynlyk edeniň gününe waý! Ol adam eneden dogulmadyk bolsa, onuň üçin has oňat bolardy».

<sup>22</sup> Nahar iýip otyrkalar, Isa çörek alyp, şükür etdi-de, ony döwüp şägirtlere berdi we: «Alyň, bu Meniň bedenimdir» diýdi. <sup>23</sup> Onsoň bir käse alyp, şükür edeninden soň, olara berdi, hemmesi ondan içdiler. <sup>24</sup> Soňra Isa olara şeýle diýdi: «Bu Meniň ganym, Täze ähtiň köp adamlar üçin dökülen ganydyr. <sup>25</sup> Size dogrusyny aýdýaryn, Hudaýyň Patyşalygynda täzesini içjek günüme deňeç, üzüm şiresini gaýtadan içmerin». <sup>26</sup> Olar bir öwgüli aýdym aýdyp bolanlaryndan soň, Zeýtun dagyna çykdylar.

*Petrusnyň Isany inkär etjekdigi öňünden aýdylýar*

<sup>27</sup> Isa olara şeýle diýdi: «Siziň hemmähiz Menden yüz dönderersiňiz, çünki: „Çopany uraryn, goýunlar dagar“ diýip ýazylygydyr. <sup>28</sup> Emma Men ölümden direlenimden soň, sizden öň Jelilä bararyn». <sup>29</sup> Petrus Oňa: «Hemmeler Senden yüz dönderse-de, men döndermerin» diýdi. <sup>30</sup> Isa-da oňa: «Saňa dogrusyny aýdýaryn: şu gün, şu gije horaz iki gezek gygyrmazyndan öň, sen Meni üç gezek inkär edersiň» diýdi. <sup>31</sup> Emma Petrus janygyp: «Men Seniň bilen ölmeli bolsam-da, Seni asla inkär etmerin» diýdi. Hemmesi-de şeýle diýdiler.

*Isa Getsemanide doga edýär*

<sup>32</sup> Olar Getsemani diýen bir ýere geldiler. Isa şägirtlerine: «Men doga edip bolýançam, siz şu ýerde oturyň» diýdi. <sup>33</sup> Petrusy, Ýakuby we Ýahýany Özi bilen äkitdi, uly galagopluga düşüp, gaýgylanmaga başlady. <sup>34</sup> Olara: «Meniň janym öler ýaly tukat, siz şu ýerde galýň-da, oýa boluň» diýdi. <sup>35</sup> Isa biraz öňe gidip, ýere ýykylyp:

«Mümkin bolsa, şu sagat Menden geçsin» diýip doga etdi. <sup>36</sup> Ol: «Abba, Ata, Seniň üçin hemme zat mümkin. Bu käsäni Menden geçir, ýöne Meniň islegim däl, Seniň islegiň bolsun» diýdi. <sup>37</sup> Gaydyp gelse, şägirtleri uklap ýatan eken. Petrusa şeýle diýdi: «Uklap ýatyrşyňmy? Bir sagat-da oýa bolup bilmediňmi? <sup>38</sup> Synaga düşmez ýaly, oýa boluň, doga ediň. Ruh islegli, ýöne beden ejizdir». <sup>39</sup> Isa ýene gidip, şol öňki sözleri aýdyp doga etdi. <sup>40</sup> Ýene gelen-de, şägirtleri uklap ýatan eken, çünki olaryň gözleri gaty ýumlup gelýärdi. Oňa näme diýjeklerini bilmediler. <sup>41</sup> Üçünji gezek gelip, olara şeýle diýdi: «Siz entek-de uklap ýatyrşyňyzmy? Dynjyňyzy alýarsyňyzmy? Bu ýeterlik, sagat geldi, Ynsan Ogly günäkärleriň eline berilýär. <sup>42</sup> Turuň, gideliň, ine, Maňa haýynlyk eden golaýlady».

*Isa tutulýar*

<sup>43</sup> Edil şol pursatda, Isa entek gepläp durka, Onkileriň biri bolan Iuda we onuň bilen bilelikde baş ruhanylardan, kanunçylar we ýaşulular tarapyndan gylyçly, taýakly bir märeke geldi. <sup>44</sup> Oňa haýynlyk eden Iuda olara: «Men kimi öpsem, Şoldur. Ony tutuň-da, seresap alyp gidin» diýip gepleşipdi. <sup>45</sup> Ol gelip, derrew Isanyň ýanyna bardy-da: «Mugallym» diýip, Ony öpdi. <sup>46</sup> Olar hem el urup, Ony tutdular. <sup>47</sup> Ýanynda duranlaryň biri gylyjyny syrды, baş ruhanyň hyzmatkärini urup, onuň gulagyny kesdi. <sup>48</sup> Isa olara şeýle diýdi: «Bir talaňçynyň garşysyna çykýan ýaly, Meni tutmak üçin gylyç hem taýak bilen geldiňizmi? <sup>49</sup> Her gün ybadathanada, siz bilen bile bolup sapak berenimde, Meni tutmandyňyz. Ýöne, goý, Mukaddes Ýazgylar berjaý bolsun». <sup>50</sup> Şägirtleriniň bary Ony taşlap, gaçyp gitdiler. <sup>51</sup> Ýalaňaç bedenini diňe bir kendir mata bilen bürän bir ýaş yigit Onuň yzyna düşdi, ony hem tutdular. <sup>52</sup> Emma ol kendir matany taşlap, ýalaňaç halda olardan gaçyp gitdi.

*Isa mejlisiň önünde*

<sup>53</sup> Isany baş ruhanyň ýanyna getirdiler. Hemme baş ruhanylar, ýaşulular we kanunçylar ýygnanypdylar. <sup>54</sup> Petrus baş ruhanyň howlusyna çenli gara görnümden Isanyň yzyna düşüp gitdi, baryp hem hyzmatkärler bilen bile oda çöýunyp oturdy. <sup>55</sup> Baş ruhanylar

we bütin mejlis Isa ölüm jezasyny bermek üçin, Oňa garşy güwäler agtardylar, ýöne tapyp bilmediler.

<sup>56</sup> Köpler Oňa garşy ýalan güwälik berseler-de, olaryň güwälikleri bir çykmany. <sup>57</sup> Käbirleri turup, Oňa garşy ýalan güwälik berip, şeýle diýdiler: <sup>58</sup> «Biz Onuň: „Men el bilen salnan şu ybadathanany ýykyp, üç günün içinde, el bilen salynmadyk başga bir ybadathana salaryn“ diýenini eşitdik». <sup>59</sup> Barybir, olaryň güwälikleri bir çykmany. <sup>60</sup> Baş ruhany mejlisiň ortasynda ýokaryk galyp, Isa sorag berip, şeýle diýdi: «Sen asla jogap berjek dälmi? Bu adamlaryň Saňa garşy berýän güwäligi näme?» <sup>61</sup> Ol dymdy, hiç bir jogap bermedi. Baş ruhany ýene Ondan: «Mübärek Hudaýyň Ogly Mesih Senmi?» diýip sorady. <sup>62</sup> Isa: «Mendirin, siz Ynsan Oglunyň guderatly Hudaýyň sagynda oturanyny, Gögün bulutlary bilen gelýäni görsäňiz!» diýdi. <sup>63</sup> Baş ruhany şonda öz egin-eşigini ýyrtp: «Bize başga güwä nämä gerek? <sup>64</sup> Onuň Hudaýa dil yetirenini özüňiz eşitdiňiz. Näme diýýärsiňiz?» diýdi. Olaryň hemmesi höküm edip, Ony ölüme laýyk bildiler. <sup>65</sup> Käbirleri hem Onuň üstüne tükürüp başladylar, yüzünü örtüp, Ony ýumruklap: «Welilik et!» diýişýärdiler. Hyzmatkärler-de Oňa şapbat urýardylar.

*Petrus Isany inkär edýär*

<sup>66</sup> Petrus howluda aşakda durka, baş ruhanyň kenizlerinden biri geldi. <sup>67</sup> Çöýunyp oturan Petrusy göreňde, oňa seredip: «Sen-de şo-o-l Nasyradan dörän Isa bilen bile diň» diýdi. <sup>68</sup> Emma ol muny inkär edip: «Men seniň näme diýýäniňi ne bilýärim, ne-de oňa düşüňärim» diýip, daşaryk, howlynyň ön tarapyna gitdi. Şol wagt hem horaz gygyrdy. <sup>69</sup> Ony göreň keniz ol ýerde duranlara ýene-de: «Bu şolardan» diýip başlady. <sup>70</sup> Emma ol muny ýene-de inkär etdi. Az salymdan soň, ol ýerde duranlar Petrusa ýene-de: «Dogrudan-da, sen hem şolardan, çünki sen jelleli, gepleýşiňden bildirip dur» diýdiler. <sup>71</sup> Emma ol: «Men siziň aýdýan bu Adamyňyzy tanamaýaryn» diýip, ant içip, awy ýalamaga durdy. <sup>72</sup> Edil şol wagt horaz ikinji gezek gygyrdy. Petrus Isanyň özüne: «Horaz iki gezek gygyrmazyndan öň, sen Meni üç gezek inkär edersiň» diýen sözünü ýatlady-da, möňňürip aglady.

**15-NJI BAP***Isa Pilatusyň önünde*

<sup>1</sup> Ertir irden baş ruhanylar, ýaşulular, kanunçylar we bütin mejlis maslahat geçirip, Isany daňyp, Pilatusa eltip tabşyrdylar. <sup>2</sup> Pilatus Ondan: «Sen ýehudylaryň patyşasymy?» diýip sorady. Ol jogap berdi: «Seniň aýdyşyň ýalydyr» diýip jogap berdi. <sup>3</sup> Baş ruhanylar Ony köp zatlarda aýypladylar. <sup>4</sup> Pilatus ýene-de Oňa: «Sen hiç hili jogap berjek dälmi? Gör, näçe zatlarda Seni aýyplaýarlar» diýdi. <sup>5</sup> Emma Isa başga hiç hili jogap bermedi. Pilatus geň galdy.

*Isa ölüme höküm edilyär*

<sup>6</sup> Pilatus her Pesah baýramynda halkyň dilän tussagyny boşadardy. <sup>7</sup> Pitnede adam öldüren gozgalaňçylar bilen bile tussaga salnan Barabbas atly biri bardy. <sup>8</sup> Halk Pilatusdan hemişeki edýän zadyny özlere üçin ýerine ýetirmegini gygyryşyp\* haýyş etdi. <sup>9</sup> Pilatus bolsa olara: «Ýehudylaryň patyşasyny boşatmagymy isleýärsiňizmi?» diýdi. <sup>10</sup> Çünki ol baş ruhanylaryň Ony görüplikden tabşyrandyklaryny bilýärdi. <sup>11</sup> Emma Munuň ýerine Barabbasy boşatmagyny talap edin diýip, baş ruhanylar halky dürtgülediler. <sup>12</sup> Pilatus ýene olara: «Onda, men siziň ýehudylaryň patyşasy diýän Adamyňyzy näme edeyin?» diýdi. <sup>13</sup> Olar bolsa: «Ony haça çüýle!» diýip, ýene gygyryşdylar. <sup>14</sup> Pilatus olara: «Ol näme ýaman iş etdi?» diýdi. Emma Olar: «Ony haça çüýle!» diýip, has beter gygyryşdylar. <sup>15</sup> Şonda Pilatus halky kanagatlandyрма kararına gelip, Barabbasy boşatdy, Isany bolsa gamçyladyp, haça çüýlemäge berdi.

*Esgerleriň Isany masgaralaýşy*

<sup>16</sup> Esgerler Ony Pretorium diýen hökümet köşgüne eltip, bütin goşun bölümlerini çagyrdylar. <sup>17</sup> Onuň egnine gyrgyzy don, başyna hem tikenden täç geýdirdiler. <sup>18</sup> «Salam, eý, ýehudylaryň patyşasy» diýip, Oňa salam beren boldular. <sup>19</sup> Başyna taýak bilen urdular,

\* 15:8 *Gygyrmak* – in gadymy golýazmalarda: «çykmak».

üstüne tüýkürdiler, önünde dyza çöküp, Oňa sežde eden boldular. <sup>20</sup> Ony masgaralanlaryndan soň, gyrgyzy dony egninden çykardylar-da, Öz egin-eşiğini geýdirip, haça çüýlemäge äkitdiler.

*Isa haça çüýlenýär*

<sup>21</sup> Isgender bilen Rufusyň kakasy kireneli Simun meýdandan gelşine, şol ýerden geçip barýardy. Ony Isanyň haçyny götermäge mejbur etdiler. <sup>22</sup> Isany Golgata, ýagny «Kelleçanak» diýen ýere eltdiler. <sup>23</sup> Oňa mür gatylan şerap berdiler, ýöne Ol almady. <sup>24</sup> Ony haça çüýlediler, kim näme alarka diýip bije atyşyp, Onuň egin-eşiğini özara paýlaşdylar. <sup>25</sup> Ony haça çüýlänlerinde, günortan bolmaga üç sagat wagt galypdy. <sup>26</sup> Depesindäki etmiş ýazgysynda bolsa: «ÝEHUDYLARYŇ PATYŞASY» diýip ýazylygydy. <sup>27</sup> Isa bilen bile iki garakçyny haça çüýlediler, olaryň biri Onuň sag tarapynda, biri-de çep tarapyndady. <sup>28</sup> Şeýlelik bilen, «ol şer iş edýänlerden saýyldy» diýen Ýazgy berjaý boldy. <sup>29</sup> Geçip baryanlar başlaryny ýaýkap, Oňa sögüp: «Päheý-de welin, ybadathanany ýykyp-da, üç günde saljak Sen, <sup>30</sup> haçdan aşak in-de, Özüni halas et!» diýişýärdiler. <sup>31</sup> Şonuň ýaly, baş ruhanylar bilen kanunçylar-da Isany masgaralap, biri-birlerine: «Özgeleri halas etdi, ýöne Özünü halas edip bilmeýär. <sup>32</sup> Biz görüp iman eder ýaly, Ysraýylyň Patyşasy Mesih häzir haçdan aşak insin» diýişýärdiler. Onuň bilen bile haça çüýlenenler-de Oňa sögýärdiler.

*Isanyň ölümi*

<sup>33</sup> Günortan bütin ýurda garaňky düşüp, üç sagatlap dowam etdi. <sup>34</sup> Öýlän sagat üçde Isa gaty ses bilen gygyryp: «Elohi, Elohi! Lama sabaktani?» ýagny: «Hudaýym, Hudaýym! Näme üçin Meni terk etdiň?» diýdi. <sup>35</sup> Ol ýerde duranlaryň käbiri muny eşidenlerinde: «Ine, Ylýasy çagyryr» diýişdiler. <sup>36</sup> Biri ylgap, bir gubkany sirkeden dolduryp, gamşyň başyna dakdy-da, içirjek bolup, Isa uzadyp: «Duruň görelin, Ylýas Ony aşak indermäge gelermikä?» diýdi. <sup>37</sup> Emma Isa gaty gygyryp jan berdi. <sup>38</sup> Ybadathananyň tutusy ýokardan aşaklygyna ýyrtylyp, ikä bölündi. <sup>39</sup> Isanyň garşysynda duran ýüzbaşy Onuň şeýle gygyryp jan berenini görende: «Bu

Adam, dogrudan hem, Hudaýyň Ogly eken» diýdi. <sup>40</sup> Ol ýerde uzakdan seredişip duran aýallar hem bardy. Hem magdalaly Merýem hem-de kiçi Ýakupdyr Iosesiň ejesi Merýem we Salome olaryň arasyndady. <sup>41</sup> Bular Isa Jeliledekä yzyna düşüp, Oňa hyzmat edýärdiler. Ol ýerde Onuň bilen bile Iýerusalime gelen başga köp aýallar hem bardy.

*Isanyň jaýlanyşy*

<sup>42</sup> Agşam düşende, Taýýarlyk günü, ýagny Sabatdan bir gün öň bolany üçin, <sup>43</sup> Mejlisiň sylanýan agzasy, Hudaýyň Patyşalygyna garaşyp ýören arimatiýaly Ýusup Pilatusyň ýanyna barmaga batyrylyk edip, ondan Isanyň jesedini diledi. <sup>44</sup> Pilatus Onuň eýýäm ölenine geň galdy, ýüzbaşyny çagyryp: «Ölenine köp wagt boldumy?» diýip sorady. <sup>45</sup> Muny ýüzbaşydan bilensoň, jesedi Ýusuba berdi. <sup>46</sup> Ol hem kepen mata satyn aldy, jesedi aşak inderip, kepene dolady-da, gaýada oýulan bir mazarda jaýlap, mazaryň agzyna hem bir daş togalady. <sup>47</sup> Magdalaly Merýem bilen Iosesiň ejesi Merýem Onuň nirede jaýlananyňy gördüler.

**16-NJY BAP**

*Isanyň direlişi*

<sup>1</sup> Sabat günü geçenden soň, magdalaly Merýem, Ýakubyň ejesi Merýem we Salome dagylar gidip, Isanyň meýidini ýaglamak üçin, ýakymly ysly ýaglar satyn aldylar. <sup>2</sup> Hepdäniň ilkinji günü daň bilen, Gün doganda, mazaryň başyna geldiler. <sup>3</sup> Olar biri-birlerine: «Daşy mazaryň agzyndan bize kim aýryp bererkä?» diýişýärdiler. <sup>4</sup> Gabaklaryny galdyranlarynda, daşyň bir çete togalanandygyny gördüler. Daş gaty uludy. <sup>5</sup> Mazara girenlerinde bolsa, sag tarapda ak don geýnip oturan bir ýaş ýigidi görüp geňirgenişdiler. <sup>6</sup> Ol olara şeýle diýdi: «Geňirgenişmäň! Siz haça çüýlenen nasyrally Isany gözleýärsiňiz. Ol direldi. Ol bu ýerde däl. Ine, Onuň jaýlanan ýeri. <sup>7</sup> Ýöne baryň-da, Onuň şägirtlerine, Petrusa: „Ol sizden öň Jelilä barýar. Özüniň size aýdysy ýaly, Ony şol ýerde görersiňiz“ diýiň».

<sup>8</sup> Olar mazardan çykyp gaçdylar. Olara sandyrama hem aljyraňnylyk aralaşypdy, hiç kime-de hiç zat aýtmadylar, çünki gorkýardylar.

*Isa şägirtlerine görünýär*

<sup>9</sup> Isa hepdäniň ilkinji günü ir bilen direlip, ilki magdalaly Merýeme göründi. Isa onuň içinden yedi jyny kowup çykarypdy. <sup>10</sup> Ol hem muny Isa bilen bile bolanlara habar berdi. Olar ýas tutup, aglaşyp otyrdylar. <sup>11</sup> Isanyň diridigini, Merýeme görnendigini eşidenlerinde, Olar ynanmadylar. <sup>12</sup> Şondan soň Isa olaryň ikisi oba barýarka, başga keşpde göründi. <sup>13</sup> Olar-da yzlaryna öwürlip, beýlekilere habar berdiler, ýöne bulara-da ynanmadylar. <sup>14</sup> Soňra Isa saçak başynda oturan Onbirleriň özlerine görünüp, imansyzdyklary, ýürekleriniň gatydygy üçin olary ýazgady. Çünki olar Onuň direlendigini görenlere ynanmandylar.

*Isa şägirtlerini bütin dünýä iberyär*

<sup>15</sup> Olara şeýle diýdi: «Bütin dünýä aýlanyň-da, Hoş Habary hemme adamlara wagyz ediň. <sup>16</sup> Kim iman edip çokundrylsa, halas bolar, ýöne iman etmedige höküm ediler. <sup>17</sup> Şu alamatlar iman edýänleriň hemrasy bolar: Meniň adym bilen jynlary kowup çykarlar, täze dillerde geplärler. <sup>18</sup> Ýylanlary tutarlar, öldürýän zäher içseler-de, olara zyýan ýetmez. Syrkawlaryň üstüne ellerini goýarlar, olar hem sagalar». <sup>19</sup> Reb olara gürrüň bereninden soň, Göge alyndy we Hudaýyň sagynda oturdy. <sup>20</sup> Olar-da çykyp, hemme ýerde wagyz edýärdiler, Reb hem olar bilen işläp, olara hemralyk edýän alamatlar arkaly Öz sözünü tassyklaýardy. Omyn.